

עשי"ו

עמ"י

גליון

מעשה כהן

משא ומתן בסוגיות ודיני
שבת - מועדים
(ומועדים פרטיים)
חלק ב'

ידון בעניני
תשעת הימים

בחמלת ה' עלי

מ.ש.ע. בלאאמו"ר הרה"ג ר' כתריאל יהודה שליט"א כהן נ"י
הודש כסלו ה'תשע"ה

הכתובת רבי עקיבא 66 א' בני ברק

036192349 ,0504191373 ,0548474042

תשעת הימים

דשמיא, ולמעשה כתב לי הגר"ק שליט"א דזה נאמר גם בדיני תורה.

מותר לדון עם ישראל

ומ"מ דברי הגמ' שנקטה עכו"ם הם בדוקא, דהרי מול ישראל אחר יהיה מזלם של שניהם שוה לרעה באב ולטובה באדר.

אם לדון עם משומד

ויל"ע במשומד שדינו כגוי לכל דבר, אם גם מולו יש ליזהר בזה כמו מול עכו"ם או שלענין המזל הוא כישראל, והגר"ק שליט"א צידד ליזהר אף במשומד.

אמאי חודש אב חמור

והנה אף שהיו כמה תאריכים של צרות, לא נאמרה הלכה זו אלא באב, ויל"ע אמאי, והתוס' פירשו דהטעם שזה נוהג באב הוא משום שאמרו בגמ' מגלגלין חובה ליום החייב גבי מה שביהמ"ק נחרב ב' פעמים בט"ב, והיינו דלכך אב חמיר משאר תאריכי הצרות כי רואים שבימים אלו לקו וחזרו ולקו ולכך חיישינן שילקה שוב בדינו עם העכו"ם.

וצ"ע דהרי גבי אדר אמרינן שמזליה בריא אף שלא היו בו ב' פעמים

ממעטין בשמחה

א. **במשנה** בתענית דף כו: אמרו, משנכנס אב ממעטין בשמחה, ובמשנ"ב תקנא.א. הכריע כהמג"א, שאין הכונה רק למעט מעט מהשמחה שהוא נוהג בה תמיד, אלא הכונה שאין שמחים בו כלל.

לא לדון עם עכו"ם

ובגמ' בדף כט. אמרו משמיה דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה, אמר רב פפא הלכך בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לישתמיט מיניה באב דריע מזליה ולימצי נפשיה באדר דבריא מזליה, ופירש"י ניזיל בהדיה בערכאות שלהן.

אם לדון עם עכו"ם בדין תורה

ויל"ע אם כוונת רש"י היא בדוקא שכל דברי הגמ' נאמרו דוקא בערכאות שהם בודים המשפט מליכם ולכך יש חשש שיפסיד הישראל בחודש אב ויש תקוה שירויה הישראל בחודש אדר, אך בדיני תורה שהכל הולך אחר דין התורה אין מזל החודש משפיע כלל, או שמלתא דשכיחא נקט שעם עכו"ם הולכים לערכאות אך אה"נ דאם ילך עמו העכו"ם לדין תורה יהיו דברי הגמ' גם על הדין תורה דמ"מ הרבה תלוי בשיקול הדעת ובסייעתא

תתקמא

כהן

תשעת הימים

מעשה

להביט על הכלי כסף של הסרטור בלא לקנותם כיון שיש שמחה בראייתם, ובזמנינו הנפק"מ בהבטה על חנויות כלי כסף, ומ"מ כשדש בראיית אותה החנות אין לאסור בהבטה שם וכמבואר בשעה"צ דלסרטור עצמו אין חשש בראיית הכלי כסף וע"כ דזה מפני שהוא דש בראייתם וכ"ש דמותו להביט על הכלי כסף שבביתו דמלבד שהוא דש בראייתם אין בהם משום ריבוי העמדת כלי כסף באופן שמרבה שמחה, אלא דצ"ע אמאי הוצרכו לאסור קניית כלי כסף בדין ממעטים במשא ומתן משום שהם משמחים, והרי גם הבטה בהם בלא לקנותם אסורה משום האי טעמא, ושמא מוכח מזה כנ"ל דלא אסרו הבטה אלא בהעמדת ריבוי כלי כסף ולא בכלי כסף יחיד, ועל כלי כסף יחיד הוצרכו לאסור במשא ומתן כיון שבקניה יש שמחה מיוחדת אף בכלי כסף יחיד) ובקניית צורכי חופה וכדומה שמטרתם משמחת, אבל בסתם מו"מ אי"צ למעט כלל, או שבכל מו"מ צריך למעט דעצם המסחר משמח (אך לא משום היסח הדעת, דהרי בתשעת הימים מותרת מלאכה מרובה כדי להרויח ולא אוסרים בזה משום היסח דעת לצורך הרווחה, ומשום שלא ההיסח הדעת לצורך הרווחה נאסר, אלא רק מו"מ של מסחר שטבעו לשמח נאסר, ומלאכה לצורך הרווחה אין טבעה לשמח), ולא יעסוק אלא בכדי פרנסתו, והביא המשנ"ב שנחלקו בזה הפוסקים.

דין יריד

ובמשנ"ב התיר כל מו"מ ביריד משום דבר האבד, ומבואר בשעה"צ דזה מתיר אף במו"מ של שמחה והיינו כלי כסף וצורכי חופה.

שמחות, ואמאי גבי אב מתפרשת הגמ' רק מפני שהיו בו ב' פעמים צרות.

אמנם הביאור לכאן פשוט, דהרי מצינו שבאדר קבעו משתה ובחנוכה לא קבעו משתה, וכבר פירש בזה המשנ"ב תרע"ו. שפורים שגזרתו היתה על הגוף קבעו בו הודאה במשתה של הגוף וחנוכה שגזרתו היתה על הנפש קבעו בו הודאה בהלל והודאה של הנפש, וא"כ גבי ענין דין עם עכו"ם, שהוא ענין ממוני וגשמי, פשוט שזמנו דוקא באדר שאז היתה ישועה לגופות, ולא בחנוכה שבו היתה ישועה לנפשות או בפסח שעיקרו חרות הנפש, ולזה לא בעינן כלל שיהיה באדר ב' ישועות, דסגי בנס אחד שמשפיע לדורות, וכל מה שהוצרכו התוס' לפרש שבאב היו ב' פעמים צרות, זה משום שעיקר החורבן שבאב היה בביהמ"ק שהוא ענין הנפש, וא"כ אין בו חומרא גשמית מול שאר תאריכי הצרות כדי שנחוש בו טפי לענין ממון שיש בדין עם העכו"ם, ולכך הוצרכו התוס' לפרש דמ"מ כיון שהוכפלו הצרות באב חיישינן בזה גם לענין דין העכו"ם דכבר נעשה בו שם של יום החייב.

מיעוט במשא ומתן

ובב"ל המיעוט בשמחה כתב השו"ע סעיף ב' דממעטים במשא ומתן, ובמשנ"ב דן אם הכונה רק למשא ומתן של שמחה, והיינו כשיש לקונה שמחה בעצם הדבר וכגון בקניית כלי כסף שטבעם לשמח (ומבואר בשעה"צ דגם אסור

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקמב

צורכי חופה הם מתירים משום חשש שלא יספיק אח"כ להכין ובשעה"צ הסיק דטוב להחמיר בזה.

ולכאוי צ"ע בדברי הט"ז והא"ר דהרי כל האיסור במו"מ לצורכי חופה הוא אף במיעוט מו"מ ולא משום המסחר שבזה אלא משום הקונה ששמח בזה, ובאיסור זה נאמר דכיון שאי"ז נשואי מצוה לא חיישינן במה שהוא לא יספיק להכין אח"כ, וא"כ אמאי בנדון דכדי פרנסתו צירפו הט"ז והא"ר את הסברא דשמא לא יוכל להכין אח"כ והרי מבואר בגוף האיסור שאי"ז סברא לענין תשעת הימים, ומה עוד דהסברא שהיום הכל כדי פרנסתו כלל לא מוספת איזה קולא לענין איסור זה כיון שמעולם לא אסרו בזה משום המוכר אלא רק משום הקונה, ואיך שינוי אצל המוכר יהני לומר צירוף סברא לקולא מחמת הקונה.

מהו צורכי חופה

והנה דנו במה שהותר מו"מ לצורכי חופה של נשואי מצוה אם זה גם מתיר את המו"מ לצורכי הגדוניה הכללית ובגדי כל המשפחה וכדו', ולכאוי יש להתיר בזה ממ"נ, דאם יש בכל זה משום שמחת הנשואין שוב זה מותר מפני המצוה ואם לאו שוב אין לאסור משום השמחה, ומנלן לחדש שיש בזה את שמחת הנשואין אף שאי"ז צורכי הנשואין ולאוסרו משום השמחה ולא להתירו משום שאי"ז צורכי הנשואין, ומ"מ בנשואין שאינם של מצוה שייך לאסור בכל זה מחשש שמא זה חלק

מו"מ של שמחה לצורך מצוה

ובהא דנאסר לקנות צורכי חופה משום שזה מו"מ של שמחה מבואר במשנ"ב סקי"ד דלצורך נשואי מצוה במי שלא קיים פו"ר זה מותר, ויל"ע אם גם קניית כלי כסף מותרת לצורך נשואין או לצורך עשיית קידוש כיון שזה מצוה ומצוה מתרת אף מו"מ של שמחה, או שרק כשהשמחה במו"מ היא גופא המצוה אמרינן שאין חשש בשמחה זו, אך כשיש במו"מ שמחה נוספת שאין בה מצוה יתכן דיש לאוסרה אף לצורך מצוה כיון שהיא גורמת גם שמחה שאין בה מצוה, וצ"ע.

באיזה מו"מ מתירים לצורך פרנסה

עוד כתב המשנ"ב דבזמנינו נהגו להקל בריבוי במשא ומתן משום דהכל נחשב כעת כדי פרנסתו, והביא השעה"צ דלמג"א ולחיי אדם סברא זו מתרת רק ריבוי משא ומתן דעלמא שבו מצינו קולא בכדי פרנסתו ומשום שכשזה רק כדי פרנסתו אין בזה שמחה של הרווחה, וא"כ בזמנינו שאף ריבוי משא ומתן הוא רק כדי פרנסתו אין בריבוי המו"מ שמחה (וצ"ל דאף לקונה שאי"ז כדי פרנסתו מותר לקנות כיון שכל אחד קונה רק מעט בלא ריבוי, ואם משכח"ל קונה שקונה הרבה זה רק לענין סחורה ושוב הוא כמו המוכר עצמו שזה נחשב לו לכדי פרנסתו), אך היא לא מתרת מו"מ של שמחה שזה משמח בעצם הדבר, ולט"ז ולא"ר סברא זו מתרת אף במו"מ של שמחה דשמא לא יוכל להכין אח"כ, והיינו דבמו"מ של כלי כסף מודים הט"ז והא"ר לאסור ורק במו"מ של

תתקמוג

כהן

תשעת הימים

מעשה

בשבת, ולכך כתב רש"י דרך לפי איך דקימ"ל דלאחריו מותר אי"צ להשמיע בחל ביום ד' את מה שמכבסים ביום ה' לכבוד שבת, אך למ"ד דלאחריו אסור ודאי צריך להשמיע כן אף בחל ביום ד' ומשום שמשמיעים בזה את היתר הלבישה שבשבת (ומה שהקשו בדף כט: על מ"ד שלאחריו אסור מהא דהותר בברייתא לכבס לאחריו, זה משום שפשטות הברייתא משמע לכבס אפילו ע"מ ללבוש מיד, ולא רק כדי ללבוש בשבת או בשבוע אחר).

ומ"מ מבואר דאף דין דשבוע שחל בו הותר (למ"ד שלאחריו אסור) לכבוד שבת וכמנהגנו להתיר בגדים מכובסין לכבוד שבת חזון, וצ"ע איך החמיר בזה הרמ"א בשבת חזון שהיא קלה משבוע שחל בו, אמנם יתכן דאין דברי הרמ"א כשיטת רש"י, א"נ י"ל דמצינו שבחומרות שייך להחמיר טפי מבעיקר הדין עמשנ"ת בסימן דבין המצרים תחילת אות א'.

אם יש דין שבוע שחל בו כשחל בשבת

עוד יל"ע, דעד כמה שדקדק רש"י בימי הט"ב המדויקים שלגביהם התירו לכבס בחמישי, היה לו לומר שזה בין כשט"ב חל בערב שבת ובין כשט"ב חל בשבת, דהרי גם כשט"ב חל בשבת מותר מדין המשנה לכבס בחמישי וללבוש בשבת.

ומשמע דסבר רש"י דכשט"ב חל בשבת אין לשבוע שלפניו דין של שבוע שחל בו, ומותר לכבס בו בכל

מצורכי הנשואין והוה מו"מ של שמחה שלא במקום מצוה.

שבוע שחל בו

ב. **עוד** אמרו במשנה שם, שבת שחל ט"ב להיות בתוכה אסור מלספור ומלכבס ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת, ופירש"י דלא הוצרכו להתיר לכבס בחמישי אלא אם ט"ב חל בערב שבת ומשום דאם הוא חל ברביעי פשיטא שמותר לכבס בחמישי וכדקימ"ל בגמ' ששבוע שחל בו נאסר רק בימים שלפני ט"ב ולא בימים שאחר ט"ב.

וצ"ע דהרי אף אם היה קימ"ל לאסור בשבוע שחל בו גם לאחריו, מ"מ כל האיסור היה רק ללבוש מכובס אך לכבס היה מותר, וכמבואר ברש"י דף כט: ד"ה לא שנו שכל הנדון בלאחריו הוא בלבישה בלבד ומשמע שהכיבוס ודאי מותר, וכן מוכן מסברא דהרי האיסור כיבוס הוא משום היסח הדעת ואין לאסור היסח הדעת לאחריו, ורק באיסור לבישה שהוא גוף השמחה שייך לדון בו בלאחריו כיון שמצינו מיעוט בשמחה אפילו בשבועות הבאים דיש שיטה שממעטין בשמחה עד ר"ח אלול, וא"כ אמאי פירש"י כאן שמה שאי"צ להשמיע את ההיתר שבכיבוס שביום ה' לצורך שבת בגונא דלאחריו, זה רק משום שקימ"ל דלאחריו מותר.

ומבואר בזה דאם היה איסור לבישה בלאחריו היה מקום לאוסרו גם

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקמוד

הוזכר חל בשבת מוכח שזהו נחשב לחל באחד בשבת.

ואף בשו"ע סעיף ד' כתב בפשיטות שמדינא אם חל ט"ב ביום ראשון או בשבת ונדחה לאחר השבת מותר בשתי השבתות בין שקודם התענית ובין שאחריו, ורק ע"פ מנהג בעלמא הוסיף השו"ע שיש מי שאומר שנהגו בט"ב שחל בשבת לאסור כל שבוע שלפניו חוץ מיום ה' ויום ו'.

ונמצא לפ"ז דבט"ב שחל בשבת אין איזה שייכות בין הנדון אם יש באותה השנה דין של שבוע שחל בו לנדון שדנו בו השו"ע והרמ"א תקנ"ד. יט. אם נאסרו בו דברים שבצינעא, דאף לרמ"א שאסר בט"ב שחל בשבת דברים שבצינעא כדין כל אבלות בשבת, (ומ"מ נאסרו רק תשה"מ ורחיצת פידור"ג בחמין כמבואר שם במשנ"ב אך לא ת"ת והחלפת בגדים לכבוד שבת כל המעט לעת, ולכאור' זה משום שרק דבר שנעשה רק בצינעא יש בו דין של דבר שבצינעא אך דבר שניכר בחוץ כלימוד וכבגדים אחרים אף אם הוא יעשנו בצינעא אין לו דין של דבר שבצינעא כיון שבעיצומו הוא לא דבר שנעשה רק בצינעא, ויש לעיין בהא דאבל אסור ברחיצת כל גופו בצונן אם זה יאסור בט"ב שחל בשבת לטבול במקוה צונן או שבמקוה שכיחי רבים ואין דרך שיהיה מקוואות פרטיות ואי"ז דבר שבצינעא בעצם, ועוד דאי"ז לתענוג ואף בט"ב אינו אסור ממש מדינא וככל נט"י שהותרה ולא החמירו בזה בדין אבלות בצינעא בט"ב שחל בשבת), זהו רק משום עצם התאריך, אך לא משום שזה נחשב שחל הט"ב בשבת, דהרי מבואר

הימים, ומשום שדחינן את הט"ב ליום א' ונמצא שהוא לא חל כלל בשבת.

וכן מבואר להדיא בברייתא בדף כט: כשהביאו להוכיח שלא נאסר שבוע שחל בו בימים שלאחר ט"ב, דנאמר בה, שבת שחל ט"ב להיות בתוכה אסור לספר ולכבס ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת כיצד חל להיות באחד בשבת מותר לכבס כל השבת כולה בשני בשלישי ברביעי ובחמישי לפניו אסור לאחריו מותר חל להיות בערב שבת מותר לכבס בחמישי מפני כבוד השבת ואם לא כיבס בחמישי בשבת מותר לכבס בערב שבת מן המנחה ולמעלה, דבברייתא זו האריכו לבאר בפרוטרוט את כל ימי השבוע, ועכ"ז לא נקטו את הדין של חל בשבת, ומבואר דאין מציאות של חל בשבת, ומשם שכיון שהוא נדחה ליום א' זהו חל באחד בשבת.

אמנם אפשר לדחות דגם רש"י וגם הברייתא לא נקטו את הדין של חל בשבת כיון שלגבי הכיבוס של יום ה' שהוא לפני הט"ב זה ממש היינו הך כמי שחל בערב שבת, ומ"מ בברייתא לא משמע לדחות כן דהרי כפלו ושילשו את שני שלישי ורביעי שדינם שוה, וא"כ אם דין שבת כדין ערב שבת היו צריכים לנקוט את ערב שבת ושבת בהדי הדדי כיון שדינם שוה, (אך אין להוכיח ממה שלא נכתב חל בשבת כדי להוסיף פרט שאינו נוהג בחל בערב שבת, והיינו דמותר לכבס לצורך שבת בערב שבת אף לכתחילה, דהרי ודאי שתמיד צריך לכבס לכתחילה ביום ה' וכדתיקן עזרא אף בכל שבת דעלמא) ומדלא

תתקומה

כהן

תשעת הימים

מעשה

אמנם יתכן עוד, שבאמת אין היסח הדעת כשמכבס כדי ללבוש בימים אלו, דאדרבה הוא מתעסק בצרכים הרגלים של ימים אלו, (ול"ש לאסור בזה אלא משום שזה משמח), ורק כשהוא מכבס לצורך זמן של אחר ט"ב, ומתעסק כעת בענינים שלא שייכים לימים אלו, זהו היסח הדעת.

אלא דברש"י לא משמע כן, דהרי לא כתב דנראה כמסיח דעתו שעוסק בכיבוס לצורך זמן אחר, אלא סתם בלשונו שזה משום שעוסק בכיבוס בגדים, ומשמע שעצם העסק בכיבוס בגדים הוא היסח הדעת, ואפילו כשא"ז לצורך זמן אחר.

ובמשנ"ב סק"א דייק לפרש כדרך רש"י, שענין ההיסח הדעת הוא בלכבס ולהניח בלבד, ע"ש.

איסור היסח הדעת בימים אלו

ומ"מ מבואר מדברי רש"י הנ"ל דבכל השבוע שחל בו (ולדין מ"ח) אסור להסיח דעת מהחורבן, ואף שלא נאמרו בזה הלכות כבט"ב שאין לדבר על ענינים אחרים וכדו' (משנ"ב תקנט.כג.מא.), מ"מ נאמר בזה שאסור לעשות מעשים שמביאים להיסח הדעת גמור.

והנה ודאי לא נאסרה מלאכה כבדה בימים אלו, ואף לכבס בגדים שניכר עליהם שהם של נכרים התיר המשנ"ב בסקמ"ב, ומשום שרק מלאכה שיש בה שמחה היא היסח הדעת מהאבלות אך לא שאר מלאכות, ורק כשמכבס דבר

בברייתא דלעיל דאין בזה דין של שבוע שחל בו.

ובשע"ת סק"א (בסוגריים הראשונות) כתב דלא"ר העיקר כהפוסקים שלא נהגו בט"ב שחל בשבת את דיני שבוע שחל בו.

אמנם במשנ"ב סק"כ חשש למנהג שנהגו בזה דין שבוע שחל בו אף לענין תגלחת הציפורנים שחומרתה רחוקה וכדהובא שם בשע"ת.

דין לכבס ולהניח

ג. **ובגמ'** דף כט: אמר רב נחמן לא שנו אלא לכבס וללבוש אבל לכבס ולהניח מותר ורב ששת אמר אפילו לכבס ולהניח אסור תדע דבטלי קצרי דבי רב.

וברש"י פירש בדעת רב ששת דאפילו לכבס ולהניח כדי שילבוש לאחר זמן לאחר ט"ב אסור דנראה כמסיח דעתו שעוסק בכיבוס בגדים, ומשמע שרק לענין לכבס ולהניח יש את סברת היסח הדעת אך לא לגבי לכבס וללבוש.

ובפשוטו זה משום שכשהוא לובש מכובס ל"צ לסברת היסח הדעת אלא זה גרע טפי משום שמחת לבושו שנאסרה בימים אלו, וזהו אפילו כשלוש בגד מכובס שכיבסוהו לפני ימים אלו, וכמבואר בשו"ע סעיף ג' שכשאסרו לכו"ע לכבס וללבוש נאסר בזה אף ללבוש מכובס בלא לכבס.

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקמו

רש"י את ההיתר שבכיבוס שלנו למה שכתב דגיהוץ אסור אפילו בלהניח, והיינו דווקא בכה"ג.

ובמכירת רש"י שבזה י"ל, דיש לדמות כיבוס שלנו לגיהוץ כלי פשתן, דבשניהם אמרו בכרייתא שאין בהם איסור, וגבי גיהוץ כלי פשתן אמרו בגמ' דשלח רב יצחק בר גיורי משמיה דרבי יוחנן דמותר רק לגהץ ולהניח אך לא לגהץ וללבוש, וא"כ אף גבי כיבוס שלנו י"ל כן.

ודבר זה מפורש בב"י והובא במשנ"ב סקכ"ב דלא הותר כיבוס שלנו אלא לכבס ולהניח אך לא לכבס וללבוש, והוסיף הב"י דזהו כדין כלי פשתן, והיינו דלומדים כיבוס שלנו מגיהוץ כלי פשתן שהותר רק כדי להניח, אך בשו"ע סעיף ג' זה נזכר רק לגבי גיהוץ כלי פשתן ולא לגבי כיבוס שלנו.

ובב"י פסק כשיטה זו וכתב דזהו דלא כהכל בו שהביא יש סוברין שכיבוס שלנו מותר אפילו בלכבס וללבוש.

כיבוס שלהם בכלי פשתן

ובב"י (בד"ה ומ"ש וכן ישנים מכובסים ובד"ה ומ"ש וללבוש בין חדשים) ביאר את דברי הרמב"ן בספר תורת האדם שהביא הטור, דס"ל שלא הותר בפשתן אלא גיהוץ שלנו, אך כיבוס שלהם שיש בו דין כיבוס גמור שייך אף בבגדי פשתן, ואסור בהם מדינא לכבס ולהניח, ומ"מ אף כיבוס שלנו בכלי פשתן דיש בו תרתי לטיבותא דהוא

שעתיד ישראל ללבוש זה מלאכה המשמחת, וכדנתבאר שלבישת בגד המכובס יש בה שמחה, (ולכך היא נאסרה בימים אלו), וכבר ביאר בזה הב"י (בסעיף ה') דיש היתר מלאכה בימים אלו ורק כיבוס נאסר כדי למעט בשמחה ולהראות האבלות.

קימו"ל דאסור לכבס ולהניח

ובגמ' אמרו מיתבי אסור לכבס לפני ט"ב אפילו להניח לאחר ט"ב וגיהוץ שלנו ככיבוס שלהם וכלי פשתן אין בהם משום גיהוץ, ומשום כך אמרו תיובתא, וכן פסקינן דאסור מדינא לכבס ולהניח.

כיבוס שלנו וגיהוץ כלי פשתן

ד. **ברש"י** פירש (בדברי הכרייתא שהובאה בסוף אות ג') וגיהוץ שלנו אינו יפה אלא ככיבוס שלהן ואסור לגהץ לפני ט"ב אפילו להניח לאחר ט"ב אבל כיבוס שלנו מותר.

ומשמע ברש"י שההיתר בכיבוס שלנו הוא משום שאינו יפה וזה שכתב שרק גיהוץ שלנו יפה ככיבוס שלהן, ובטור הביא מהרמב"ן דהטעם דכיבוס שלנו מותר הוא משום שזה מלאכת עראי, ולכאור' גם הרמב"ן סובר כרש"י ורק מפני שאי"ז יפה זה עראי בעלמא.

אם כיבוס שלנו מותר אף ללבוש

וקצת משמע מרש"י דלא הותר כיבוס שלנו אלא לכבס ולהניח, אך לא לכבס וללבוש או ללבוש מכובס, דהסמיק

מעשה

תשעת הימים

כהן

תתקמוז

גם רק כיבוס שלנו וגם בלי גיהוץ, (דהרי בפשתן אפילו גיהוץ לא נאסר להניח), לא הותר אלא להניח אך לא ללבוש.

וכן הביא הר"ן (שהובא בב"י) מר' יהודה ב"ר (ובביה"ל העתיק בר ללא ר"ת) ראובן שרק גיהוץ לא ניכר בכלי פשתן אך כיבוס שלהם שייך אף בכלי פשתן ואסור מדינא אף לכבס ולהניח, ומכח זה אסר הר"ן כיבוס כלי פשתן בכל מקום שאין מימיהם עכורים דומיא דארץ ישראל, ואף בלהניח, דס"ל שהכיבוס לא הותר בכלי פשתן ויש לאסור בכיבוס שלהם אף בלהניח, וכל שאין מימיהם עכורין אי"ז בכלל ההיתר של כיבוס שלנו.

אמנם הביא הר"ן דלראב"ד והרמב"ן כמו שאין בפשתן גיהוץ שלנו כך גם אין בפשתן כיבוס שלהם, ודינו ככיבוס שלנו שמותר מדינא לכבס ולהניח, (וזהו דלא כפי שהביא הטור מהרמב"ן בתורת האדם, אלא כפי שהביא הב"י בד"ה ומ"ש וכיבוס שלנו מותר מהרמב"ן במסכת תענית).

וכן בב"י (בד"ה ומ"ש והא דשרי) מבואר בפשיטות דכיבוס שלהם מותר בכלי פשתן כדי להניח.

ובמשנ"ב סקכ"ד וסקכ"ה כתב להתיר כיבוס שלהן בפשתן כדי להניח ודלא כהרמב"ן בתורת האדם, ועכ"ז אסר להלביש פשתן עם כיבוס שלנו וכהרמב"ן בתורת האדם, ורק בביה"ל דן בשיטה שאוסרת כיבוס שלהן בפשתן בכדי להניח, ובאמת ללבוש פשתן המכובס

בכיבוס שלנו פשוט שאסור לכו"ע, דהרי לגבי כיבוס גרוע זה, שאינו מלבן אפילו כלי צמר, אין לחלק בין פשתן לצמר, וא"כ כמו שהובא לעיל דמסקנת הב"י לאסור לבישת כיבוס שלנו בצמר כך גם יש לאסור בפשתן.

וביאור המחלוקת בזה מבואר בר"ן, דלמתירין, ענין הגיהוץ הוא, שבזה מתלבן הבגד, וא"כ כיון שאין גיהוץ בכלי פשתן ומשום שאפילו בגיהוץ הם לא מתלבנים, מוכח שלעולם הם לא מתלבנים, ויש להתיר בהם אף כיבוס שלהן, ולאוסרין, ענין הגיהוץ הוא המכבש שמעבירין על הבגדים עם חומרתא, שעי"ז הוא מחזירן לחידושן שיש להם צורת כלים חדשים, (שהן אסורין בכל ענין), וכדידוע מכלי הצמר הדקים והגסים שהם חוזרים ע"י אומנות זו עד שאינו ניכר בהן אם חדשים או ישנים, וכיון שכן, כשאמרו שאין גיהוץ מועיל בכלי פשתן לא נאמר בזה שכלי פשתן לא מתלבנים אלא רק נאמר בזה שהם לא נעשים כחדשים ע"י המכבש, וא"כ אין בזה בכדי להתיר את כיבוס שלהן שאיסורו משום ליבון השייך אף בכלי פשתן.

גיהוץ נאסר בכלי פשתן חדשים, ובאיסור קניינים

ובר"ן (דלעיל) כתב דבכלי פשתן חדשים ודאי שייך גיהוץ, וכדמצינו בפסחים דף קט. דשמחת הנשים ברגל היא בכלי פשתן המגוהצים, וכן כתב שכל מה שאסור לגהץ גם אסור לקנותו מגוהץ דזה

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקומח

הבגדים נקרא גיהוץ, מיירי באבן צוננת וחלקה שע"י שמעבירין אותה (לכאור' בחזק) על הבגד נעשה הבגד חלק, ולפ"ז המעליותא של מכבש הוא, שכובשים על אותה האבן דבר כבד (דומיא דמכבש בית הבד) שילחץ חזק כדי שהבגדים יראו כחדשים ממש, א"נ כשמרתיחים את אותה האבן כדי שע"י החום יראו הבגדים כחדשים, וכלשון הר"ן שהובאה לעיל שכתב דלאוסרין כיבוס שלהן בכלי פשתן זה משום שהגיהוץ אין עיקרו על הליבון אלא על חומרתא שמעבירין עליו ועל המכבש שמכבשין אותו שם שע"י כן הוא מחזירין לחידושן, דמשמע שמיירי באותו מכבש של גיהוץ רגיל ואין מוסיפין עליו איזה דבר שיכבידו אלא רק נותנים עליו חומרתא והיינו סם המחמם.

וכיון שכן, נמצא שהמגהץ דידן שהוא רותח ולוחצים עליו טובא בשעת הגיהוץ הוא ודאי מכבש ונאסר בבגדי צמר ישנים, (ואף שלשון הר"ן דלעיל היא, שע"י אומנות המכבש אין ניכר בבגד אם הוא חדש או ישן, ובגיהוץ דידן עדין ניכר שאי"ז ממש חדש, לכאור' אין לשונו בדוקא כפשוטו, דהרי מעולם היתה שמחה מיוחדת בבגדים חדשים, ולכאור' כל כוונתו שזה מאד מחדשן עד שקשה להבחין שזה לא ממש חדש, ואף בגיהוץ דידן הנעשה בקפידא שכיח שזה נראה כחדש).

אם למכבש דידן יש דין גיהוץ

אמנם משכח"ל שמגהצים מקופיא ואין הבגד נראה בזה כחדש, וכבר עמד על זה הרא"ש שהובא בב"י (בד"ה ומדאמרינן) וכתב שגיהוץ שלנו ככיבוס

הוי כמי שהוא מגהץ, וכיון שכן, הוא אוסר מדינא לגהץ כלי פשתן חדשים, ואפילו לקנותם, וכדין גיהוץ כלי צמר שאסור אפילו בכדי להניח.

באיזה גיהוץ אסרו בכלי פשתן

חדשים ובכלי צמר (אף) ישנים

אלא דהביא הב"י (בד"ה ומ"ש יוצאים מתחת המכבש) דנחלקו איזה גיהוץ נאסר בכלי פשתן חדשים, דלראב"ד זה דוקא בגיהוץ גמור של מכבש, ודומיא דגיהוץ כלי צמר הישנים שודאי לא נאסר אלא במכבש, (ואף גיהוץ גמור של מכבש לא נאסר בכלי פשתן ישנים), ולרמב"ן והרמב"ם כיון שהכלים עדין חדשים כל גיהוץ אוסרן, וסבירא להו דבכלים חדשים בין מצמר ובין מפשתן נאסר אף גיהוץ רגיל, ורק בכלים ישנים של צמר לא אסרו אלא במכבש.

ולמעשה לא אסר המשנ"ב סקכ"ג בכלי פשתן אלא בחדשים עם מכבש, ולכאור' מטעם שספק דרבנן לקולא.

ביאור ב' עניני הגיהוץ

ונמצא בזה דיש ב' עניני גיהוץ, דגיהוץ רגיל לא נאסר לעולם בבגד ישן, ורק גיהוץ של מכבש נאסר בבגד (צמר) ישן ויש לברר המציאות שבהם.

ובב"י כתב דגיהוץ פירושו לשיטת הערוך, מה שמעבירין על הבגדים אבן חלקה להחליקן, וכן הביא הרמ"א, ונמצא שהביאור הפשוט של גיהוץ, שהוא מענין ישור הבגדים (וכפי שבלשונו ישור

תתקמט

כהן

תשעת הימים

מעשה

אותן כחדשים ואסורין ללבוש בשבוע זו (ולרמ"א מר"ח).

והנה המשנ"ב לא חילק בזה בין צמר לפשתן ומשום שאין גיהוץ בפשתן ישן זה רק כדי להניח אך לא כדי ללבוש, אך מ"מ מש"כ המשנ"ב דזה אסור מפני שהם כחדשים לכאור' זה רק בצמר ישן אך פשתן ישן אינו נעשה כחדש, ושמה אף פשתן ישן נראה מעט כחדש וזה הטעם שהוא נאסר בלבישה.

טעם האיפור בבגדי שבת

ה. **ועוד** כתב המשנ"ב דמהאי טעמא נהגו לרמ"א איסור בבגדי שבת ללבושן בשבת חזון דאע"פ שלבשן מכבר כמה שבתות עדיין גיהוץ ניכר והווי כחדשים, (ומה שדן המשנ"ב תקנט.לג. גבי ברית בט"ב דהותר בה בגדי שבת, אם גם מותר חדשים שניכר הגיהוץ בהם, אין כוונתו דבישנים אין הגיהוץ ניכר, דהרי בדרך כלל תמיד בבגדי שבת ניכר הגיהוץ וכדמבואר בדבריו כאן, אלא כוונתו שאם ניכר בהם הגיהוץ החזק שיש בהם כשהם חדשים, וכדשכיח שזה ניכר תקופה מסויימת לאחר חידושן, זה חמור מכל בגדי שבת שניכר בהם רק גיהוץ ולא ניכר בהם שהם ממש חדשים), ומבואר שאין ריעותא מחמת שהבגד מיועד לשבת, וכל החסרון בזה הוא רק משום שגיהוץ ניכר.

אמנם לפמשנ"ת לעיל בדעת הרא"ש יתכן לפרש שהמציאות היא דלצורך שבת מגהצין בקפידא ולצורך חול מגהצין מקופיא, ולכך רק בגיהוץ ניכר דבגדי שבת דינם כחדשים אך בגיהוץ ניכר

שלנו, וכתב הבי" דאם נוסחה זו שברא"ש נכונה יש לפרשה על זמנינו ומשום דאף שבזמן הגמ' היה גיהוץ דבני בבל אסור כיון שהוא היה כדרגת כיבוס דבני ארץ ישראל, מ"מ כיום שהגיהוץ גריע טפי גם הגיהוץ הוא ככיבוס שלנו ומותר, ונמצא שבא בזה הרא"ש להתיר מכבש גמור (שהוא הגונא האסור בבגדי צמר ישנים) באופן שעושים כן מקופיא, (ויל"ע אם מ"מ לרמב"ם ולרמב"ן דלעיל זה יאסר בכלים חדשים, דומיא דגיהוץ שאינו במכבש דלרמב"ם והרמב"ן דלעיל זה הותר בישנים ונאסר בחדשים).

אלא דמלבד שמשמע בב"י שהוא דבר מחודש ולא ברור שזו הנוסחה האמיתית ברא"ש, ומה עוד ששאר ראשונים לא הזכירו דבר זה, מ"מ אף לדעת הרא"ש יש לאסור מדינא במי שמקפיד על סימוני הגיהוץ בבגד, ובפרט עם מגהצי הקיטור היקרים מאד, וכ"ש כשנותנים לבעל מקצוע לגהץ בתשלום, (דאף שכיבוס שלנו מותר אף במוסר לכובס בעל מקצוע, זה משום שאין לבעל מקצוע את הצורה שיעשנה היטב ככיבוס שלהם, אך כיום שיש מכבש ורק מזלזלים בדיוקו של הגיהוץ, ודאי שבעל מקצוע טורח לדייק).

ובשו"ע סעיף ו' כתב את דברי הר"ן שאסר ללבוש כלים חדשים בין בצמר ובין בפשתן, וכתב בזה המשנ"ב ע"פ הנ"ל, שבמקום שדרך לכבוש הבגדים במכבש א"כ הווי בכלל מגהצין ואסורין אפילו הם ישנים שהגיהוץ עושה

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקן

גיהוצו ניכר מזמן היותו בגד של חול, ומשום שלא פלוג בכל בגדי שבת, או שבזה לא שייך לא פלוג, דהרי מה שהוא לא נראה מגוהץ זה לא על אף היותו משמש רק לשבת, אלא זה משום שהיה משמש לחול, ונמצא שהוא בכלל תקנת ההיתר דבגדי חול, ועדין שמו עליו ע"י שאין גיהוצו ניכר מכח השימוש של חול, אמנם חשש זה הוא לביאור הראשון הנ"ל אך לביאור השני הנ"ל י"ל דממתי שהוא התייחד לשבת ודאי שהדרך לגהצו בקפידא ושוב הוא מתהפך לטבע של בגדי שבת שדרכן להיות גיהוצן ניכר, ושוב ודאי שלא פלוג אף אם לא גיהצוהו בקפידא או שנתבטל גיהוצו לאחר מכאן.

המנהג באיסור כיבוס שלנו

ו. וכ"ל הנ"ל הוא רק מדינא אך כבר הביא הטור מהראב"ה שנהגו אבותינו איסור אף בכיבוס שלנו, והיינו אף בלכבס ולהניח, דבלכבס וללבוש נאסר לעיל מעיקר הדין אף בכיבוס שלנו.

ומסתימות לשון הראב"ה משמע דהוא קאי אף בבגדי פשתן, והיינו דומיא דמשנ"ת בבגדי צמר דמיירי בכיבוס שלנו בכדי להניח, ומבואר דנהגו לאסור אף בבגדי פשתן בלכבס כיבוס שלנו ולהניח.

ביאור דברי הרמב"ם בהלכה

ובמנהג

וברמב"ם בהלכות תעניות ה.ו. כתב וז"ל, שבת שחל ט"ב להיות

דבגדי חול אין דינם כחדשים, אלא דכבר נתבאר דבפשוטו לא קימ"ל כהרא"ש, ועוד שסברא זו עדין לא ניחא במסרו לבעל מקצוע שיגהץ או בקנה חולצה חדשה ממש, דשם גיהוצן הוא מקצועי ומושלם.

דין בגדי חול שגיהוצן ניכר

ולפ"ז יל"ע איך נהגו לגהץ את הבגדי חול ומסתמכים על מה שמלבישים אותם יום או חצי יום לפני ר"ח (ע"פ תוס' במ"ק דף כד: ד"ה ברכת דכתבו דזהו השיעור שצריך להלביש בגד מכובס כדי שהוא יצא מכלל הכיבוס, וכיום נהגו שסגי בחצי שעה, ולכא"ו מפני ריבוי הזיעה שבמקומותינו), והרי גם אם זה מהני להחשיבם לבגדים שאינם מכובסים, מ"מ עדין גיהוצן ניכר דלא גרעו מבגדי שבת שאף לאחר כמה שבתות שלימות עדין גיהוצן ניכר, וא"כ יש לאוסרם משום גיהוצן הניכר, (והגר"ק שליט"א כתב לי דאינו רואה טעם לאסור משום הערה זו).

ובפשוטו י"ל דלא חילקו בגדרים אלו, ולכך גזרו לאסור בכל בגדי שבת ואף כשאין גיהוצן ניכר ומשום שע"פ רוב גיהוצן ניכר, והתירו בכל בגדי חול ואף כשגיהוצן ניכר ומשום שע"פ רוב אין גיהוצן ניכר, וכן משמע מדלא אסרו להדיא כל גיהוצן ניכר בלא לפרט את ענין הבגדי שבת ובגדי חול כלל, דזהו משום שלא חילקו בדבר ואסרו את כל בגדי השבת והתירו את כל בגדי החול.

והיה מקום לדון במי שהוצרך לייתר בגד של חול לצורך שבת, אם יחול בו איסור של בגדי שבת אף שודאי דכבר אין

תתקנא

כהן

תשעת הימים

מעשה

הרמב"ם בכיבוס שלהן שרק הוא נאסר מדינא אף בלכבס ולהניח, (דאף שנתבאר שתחילת דברי הרמב"ם קאי אף בכיבוס שלנו מ"מ סוף דברי הרמב"ם הם רק בכיבוס שלהן) ואף שנשמע מלשונו שהוא אסר בזה מדינא גם בשאר מקומות זה לכאור' משום שס"ל שכל מקום שאין מימיהן עכורין דינו כארץ ישראל, וכדצייד הר"ן שהובא בב"י, ועכ"ז הוא התיר בבגדי פשתן לכבס ולהניח אף בכיבוס שלהן ומשום שאף כיבוס שלהן מותר בכלי פשתן, (וכדהובא לעיל שכיון שגיהוץ הוא לצורך ליבון שייד להוכיח ממה שהותר גיהוץ בכלי פשתן דאינם נוחים להתלבן, ושוב זה מתיר אף בכיבוס שלהן).

ובמגיד משנה שביאר דלרמב"ם נאסר בצמר מדינא לכבס ולהניח ורק בפשתן זה הותר, ולרמב"ן זה הותר אף בצמר, לכאור' מיירי בכיבוס של שאר ארצות שאין מימיהן עכורין, דלרמב"ם כיון שאין מימיהן עכורין זה ככיבוס שלהן וזה אוסר מדינא לכבס ולהניח בצמר בלבד אך לא בפשתן וכמשנ"ת, ולרמב"ן כיון שמיירי בשאר ארצות דינם ככיבוס שלנו אף אם אין מימיהן עכורין, כיון דמ"מ הם פועלים בדרך עראי כפי שנהוג בבבל, (דהרי הטור הביא מהרמב"ן דזה הסיבה שכיבוס דבני בבל אין בו דין כיבוס, ולא מה שמימיהן עכורין), ולכך מותר להם לכבס ולהניח אף בכלי צמר.

ונמצא שדנו הב"י והמגיד משנה בדעת הרמב"ם רק על ההיתר שבכיבוס שלהן בכלי פשתן כדי להניח, וא"כ על כך קאי המשך דבריהם שהרמב"ם סתם בזה

בתוכה אסור לספר ולכבס וללבוש כלי מגוהץ אפילו כלי פשתן עד שיעבור התענית ואפילו לכבס ולהניח לאחר התענית אסור.

ופירש הב"י ע"פ הסוגיא דלעיל שמה שאסר הרמב"ם לכבס ולהניח ע"פ דין זה רק בכלי צמר אך בכלי פשתן מותר, והיינו דבהם מותר מדינא אפילו לגהץ ולהניח, ושוב כתב שבדוקא לא פירש בזה הרמב"ם להתיר מדינא בכלי פשתן כדי שישמעו מדבריו לאסור אף בפשתן וכדנהגו בזה העולם איסור, וכתב דכן נראה מהמגיד משנה שכתב דהעולה לדינא הוא, דלרמב"ם אסור ללבוש אפילו כלי פשתן ישנים מכובסין עד התענית (ומשום שמש"כ הרמב"ם בתחילת דבריו דאסור לכבס היינו לכבס וללבוש ובה אף כלי פשתן בכלל, ואף הב"י בפירושו הנ"ל דקדק לומר דרק מש"כ הרמב"ם לאסור כיבוס כדי להניח אינו שייך בכלי פשתן ומשמע דמש"כ הרמב"ם בתחילת דבריו לאסור לבישת מכובס הוא אף בבגדי פשתן, ואיסור זה הוא אף בכיבוס שלנו וכדהובא לעיל בריש אות ד' דכיבוס שלנו אסור מדינא בלבישה וא"כ אף בגדי פשתן אסורים בלבישה מדינא בכיבוס שלנו, דלא גרעו כלי פשתן מכלי צמר לגבי כיבוס שלנו שאינו מלבן כראוי אף בכלי צמר) אבל לכבס ולהניח מותר בפשתן ולרמב"ן זה מותר אף בצמר ומ"מ לא כתב בזה הרמב"ם להיתר לפי שנהגו להחמיר.

והנה כשביארו הב"י בתחילת דבריו והמגיד משנה דהרמב"ם אסר מדינא לכבס ולהניח בצמר, ודאי עסק

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקנב

אמנם כבר נתבאר שהרמב"ם עסק רק בכיבוס שאסור מדינא בצמר אף להניח, והיינו בכיבוס עם דין של ארץ ישראל אך אין ראייה שנהגו לאסור בפשתן טפי ממה שכתב בצמר, והיינו אף בכיבוס של בבל כדי להניח, ומ"מ בראבי"ה דלעיל כתב שנהגו לאסור בפשתן אף לכבס כיבוס שלנו כדי להניח, עמשנ"ת לעיל.

ביאור דברי השו"ע בהלכה ובמנהג

ובשו"ע סעיף ג' כתב וכיבוס שלנו מותר אבל גיהוץ שלנו אסור וכלי פשתן אין בהם משום גיהוץ והרי הם ככיבוס שלנו ומותר והני מילי לגהצן ולהניחם עד אחר ט"ב אבל אסור ללבשן בשבוע זה, ונהגו לאסור אפילו כלי פשתן ואפילו בכיבוס שלנו בין ללבוש בין לכבס ולהניח ואין להקל בדבר כיון שנהגו, וכ"ש דאפשר שמדינא נמי אסור שהרי יש מי שכתב (הר"ן בב"י) דכיבוס שלנו קרי לשל בני בבל שאין מתלבנים יפה לפי שמימייהם הם עכורים שאינה ארץ הרים וגבעות כארץ ישראל וכיבוס של שאר ארצות אפשר שהוא ככיבוס של ארץ ישראל ואסור, ועוד יש מי שפירש (אורחות חיים לרא"ש ונימוקי יוסף בב"י) דגיהוץ היינו מים ואפר או נתר ובורית וכיבוס היינו במים לבד ובזה"ז אין מכבסים במים לבד ונמצא שכל כיבוס של זה"ז הוי גיהוץ ואסור מדינא אפילו בכלי פשתן ללבשן מיהא.

ובמשנ"ב נקט בזה כפי השיטות דלעיל שבפשתן מותר מדינא לכבס אפילו כיבוס שלהן, ומ"מ לא הותר בזה

משום המנהג, והיינו דהמנהג הוא לאסור לכבס כיבוס שלהן ולהניח בכלי פשתן, אך אין ראייה שהמנהג הוא גם בכיבוס שלנו כדי להניח.

היפוך הסברות ברמב"ן וברמב"ם בכיבוס שאר ארצות ובכיבוס כלי פשתן

ונמצא דאף שהרמב"ן אוסר בכיבוס שלהן בפשתן אף להניח, (וכדהובא בב"י ד"ה ומ"ש וכן ישנים מכובסים ונתבאר לעיל אות ד'), מ"מ הוא מתיר בזה בכל הארצות כיון דס"ל שלכל הארצות יש דין של בבל (וכדהובא לעיל) והוה כיבוס שלנו, ולית ליה בזה מנהג לאסור (דהובא בב"י רק מהראבי"ה ותוס' ומרדכי ורש"י שסברו ממנהג זה), ואף שהרמב"ם מתיר כיבוס שלהן בפשתן מ"מ ס"ל לרמב"ם דיש מנהג לאסור בזה, וכיון דס"ל לרמב"ם דלכל הארצות יש דין של כיבוס שלהן, אסרינן בזה בכל הארצות חוץ מבבל, וא"כ למעשה מחמיר הרמב"ם טפי מהרמב"ן.

ומי"מ לצורך המנהג לא שינה הרמב"ם בדבריו מעיקר הדין, ולא אסר בפשתן אלא לכבס וללבוש (וכדנתבאר שבה הוא עסק במש"כ שאסור לכבס) וכן ללבוש כלי מגוהץ דרק זה אסור מדינא, אך לא הזכיר כלל לאסור לכבס פשתן בכיבוס שלהן בכדי להניח, ורק שסתם בדבריו לגבי איסור כיבוס כדי להניח ולא פירש שמייירי דוקא בצמר, כדי שיבינו שיש מנהג לאסור גם בפשתן דומיא דצמר והיינו בלכבס כיבוס שלהן ולהניח.

תתקנג

כהן

תשעת הימים

מעשה

כוונתו לנקוט דרך אגב דחוץ ממה שמשכח"ל בכיבוס להניח בצמר איסור מדינא, לב' החששות שהציע השו"ע, יש עדין במקומו גם את האיסור הפשוט שבלבישת פשתן המכובס אפילו בכיבוס שלנו, וכן ביאר בזה הביה"ל לתרץ את תמיהת הגר"א במה שהוצרך השו"ע להוסיף דבר פשוט זה, שבפשתן יש איסור ללובשן מיהא.

אמנם יעויין בביה"ל שלא העתיק את תמיהת הגר"א כפשוטו לפמשנ"ת ע"פ המבואר במשנ"ב, אלא נקט הביה"ל שם כפי השיטה שנאסר בפשתן כיבוס שלהן, וביאר לפ"ז דלחשש הראשון שבשו"ע שכיבוס של שאר ארצות יש לו דין של כיבוס שלהן, נאסר בפשתן אף כיבוס להניח כיון שפשתן אסור בכיבוס שלהן, ורק לחשש השני שבשו"ע שכיבוס שאר ארצות הוא ככיבוס של בבל אלא שהסבון מחשיבו לגיהוץ, אין כלי פשתן בכלל האיסור גיהוץ, כיון דלית בהו גיהוץ, ועל ביאור זה העמיד הביה"ל את תמיהת הגר"א.

ולכאוי לא בכדי שינה הביה"ל מדבריו שבמשנ"ב, אלא מפני שרק בזה עומדת תמיהת הגר"א, ומשום דבשלמא לפמשנ"ת ע"פ המשנ"ב דלשני החששות של השו"ע אין איסור מדינא בכיבוס כלי פשתן, מוכן בפשיטות שמש"כ השו"ע בסוף דבריו שיש איסור בלבישת פשתן מכובס הוא רק דרך אגב וכמשנ"ת לעיל, אך לפי מה שביאר הביה"ל דכיבוס שלהן

מדינא אלא להניח אך ללבוש אסור בפשתן אף בכיבוס שלנו הגרוע, (דכשכתב בסקכ"ה דנאסר ללבוש בגיהצן או כיבסן קודם שבוע זו, הוא לא פירש שגיהצן הוא בפשתן וכיבסן הוא בצמר, אלא הוא כלל את שניהם בין בצמר ובין בפשתן).

ונמצא לפ"ז שהמנהג לאסור הוצרך רק בלכבס ולהניח, שזה היה מותר מדינא בצמר בכיבוס שלנו, ובפשתן בין בכיבוס שלנו ובין בכיבוס שלהן, והנהיגו בכל זה איסור.

ולפ"ז כשכתב השו"ע דכ"ש שאפשר דמדינא נמי אסור מטעם שארצות שלנו אין מימיהן עכורין, לא בא בזה השו"ע אלא לאסור כיבוס שלנו בצמר ומטעם שיש לזה דין של כיבוס שלהן, אך אין בזה משום לאסור כיבוס שלנו בפשתן ומשום דאף אם זה כדין כיבוס שלהן זה מותר בפשתן, וכ"ש כשכבא השו"ע לאסור בזה מטעם אחר שכתבו הראשונים שכיבוס עם סבון הוה גיהוץ, דהוא בא רק לאסור בצמר מטעם שנוסף בו גיהוץ אך לא בפשתן שהותר בו אף הגיהוץ.

ונמצא שלגבי כיבוס וגיהוץ שבפשתן, פשוט לשו"ע דזה אסור רק משום מנהג ולא מדינא, ומה שכותב השו"ע בסוף דבריו ואסור מדינא אפילו בכלי פשתן ללובשן מיהא, הוא לא מרבה בזה איסור לגבי פשתן, ואדרבה הרי נתבאר דאיסור זה הוא פשוט גם בלא החששות שהוסיף השו"ע, וכדנתבאר שאסור ללבוש פשתן שנתכבס אפילו בכיבוס שלנו, אלא

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקנר

שלהן בלכבס ולהניח, וכיון שכן, צע"ג, דהרי יש צד למשנ"ב דקימ"ל שמותר בפשתן כיבוס שלהן וא"כ בהכרח שענין הגיהוץ הוא משום ליבון ולא משום שהוא עושה את הבגדים כחדשים וא"כ איך פשיטא ליה למשנ"ב בסקמ"ד שהאיסור בבגדי שבת הוא משום שגיהוץ ניכר והוי כחדשים, (דכלל לא מסתבר שלביאור שגדר הגיהוץ משום ליבון יש בו גם משום חידוש הבגד, ולכך בפשתן יש ראייה שאינו מתלבן מהחלק שהגיהוץ מלבן ובבגדי שבת יש איסור משום החלק שהגיהוץ מחדש את הבגד, דמהיכי תיתי לחדש ב' מעלות נפרדות בגיהוץ).

ולכאוי י"ל דאה"נ דרק בדעת השו"ע שכלל לא הזכיר כלום מענין בגדי שבת שייך לבאר את ב' הביאורים הנ"ל, ויש צד שס"ל להתיר כיבוס שלהן בפשתן וממילא להתיר בגדי שבת, אך הרמ"א שהזכיר את ענין הבגדי שבת בסימן תקנ"א ובסימן תקנ"ט, פשוט דס"ל לאסור כיבוס שלהן בפשתן ומשום שענין הגיהוץ שלא נוהג בפשתן לא שייך לליבון, אלא הוא שייך רק לחידוש הבגדים.

ומעתה יהיה מדויק להפליא, דהרי נתבאר לעיל אות ו' שכל תמיהת הגר"א בשו"ע זה רק משום שהוא הבין בשו"ע שאסור בפשתן כיבוס שלהן, אך אם הוא היה מבין בשו"ע שמותר בפשתן כיבוס שלהן לא הוה קשה ליה מידי, ועדין לא נתבאר אמאי פשיטא ליה להגר"א שכך סבר השו"ע, ולפמשנ"ת ניחא דהרי משמע במשנ"ב סק"ו דלהגר"א יש איסור בבגדי

נאסר בפשתן, ושחששו הראשון של השו"ע הוא גם בכלי פשתן דאסור לכבסם מדינא כיון שזה נחשב לכיבוס שלהן, ממילא מתבארים דברי השו"ע שנכתבו בסוף חששו השני רק באופן דכוונתו לבאר במה מתווסף איסור נוסף בפשתן לאותו החשש (דומיא דחשש א' שיש בו תוספת איסור בפשתן), וזה שהקשה הגר"א דאי"ז תוספת איסור מחמת החשש השני דהרי זה דבר פשוט לכו"ע שיש איסור בלבישת פשתן מכובס.

ומ"מ אף בזה תירץ הביה"ל שאה"נ דאין תוספת איסור בפשתן לחשש השני, והשו"ע כתב את זה רק בדרך אגב שמ"מ נשאר האיסור הפשוט אף בפשתן.

אם שייך להתיר בפשתן כיבוס שלהן וגם לאסור בגדי שבת

ז. **והנה** יש להעיר דהמשנ"ב (הובא באות ו') כתב ב' ביאורים בדעת השו"ע אם ס"ל להתיר כיבוס שלהן בפשתן ע"מ להניח או לא, ולעיל הובאו דברי הר"ן שביאר במחלוקת זו שהיא תלויה בגדר של גיהוץ, דאם ענין הגיהוץ הוא לעשות את הבגדים כחדשים ואין בו ענין של ליבון, אין ראייה ממה שאין גיהוץ בפשתן שהפשתן קשה להתלבן, ושוב הוא בעניני ליבון כדין צמר שנאסר בכיבוס שלהן, אך אם ענין הגיהוץ הוא לעשות את הבגדים מלובנים שוב מוכח ממה שאין גיהוץ בפשתן שהפשתן קשה להתלבן אפילו בגיהוץ וא"כ כ"ש שהוא לא מתלבן בכיבוס שלהן ולכך הוא מותר בכיבוס

תתקנה

כהן

תשעת הימים

מעשה

מותר, דהרי כתב השעה"צ סקמ"ו דאפילו לפי מה שכתב רמ"א דנהגו להחמיר מר"ח ואילך היינו בחדשים או במגוהצין ממש אבל בבגדי שבת שאין האיסור רק משום שהגיהוץ ניכר אין המנהג שלא ללבוש רק בשבת חזון וכו' אבל אם חל ר"ח ביום ו' או בשבת שפיר לובשין בשבת זה בגדי שבת, (ולכאור' ביאור החילוק בין השבתות אינו שייך לדין שבוע שחל בו, דהרי תמיד שבת חזון אינה בשבוע שחל בו, וכן לא הפטרת חזון אוסרת טפי, אלא הוא כדביאר הט"ז בשם הב"ח ברחיצה, דהיה ראוי להתירה לכבוד שבת חזון, ורק אטו ערב ט"ב שחל בשבת דשם ראוי לאסור מחצות ואילך גזרו אף בכל ערב שבת חזון, ולכך ס"ל לב"ח דלכבוד שבת ראשונה מותרת רחיצה כיון שאין קוראים בה חזון ואין לגזור בה אטו ט"ב שחל בשבת שהוא תמיד עם קריאת חזון, וא"כ אף גבי בגדי שבת י"ל שיש להתירם לכבוד שבת ורק בשבת חזון גזרו אטו ט"ב שחל בשבת שהוא עם קריאת חזון וכו' ראוי לאסור כדמצינו שאסר הרמ"א פרישת פרוכת בט"ב שחל בשבת אף שהתיר בזה בכל שבת חזון, ומבואר דאף בשבת ראשונה שמודה בה הרמ"א להתיר בגדי שבת, הוא לא התיר מגוהץ ממש, וכן לא מכובס ממש, (דהרי אם זה רק גיהוץ ניכר מוכח שכבר לבשוהו ואינו מכובס), וא"כ אף להגר"א שהתיר בגדי שבת אפילו בשבת חזון מנלן להתיר גם מגוהץ ממש ומכובס.

ולכאור' הבינו הנוהגים בהיתר הנ"ל דאם התיר הגר"א בגדי שבת אפילו בשבת חזון, מוכח שאין שום צד איסור

שבת ולא התירם בחול כלל ורק לכבוד שבת נהגו להתירם, וכיון שכך סבירא ליה להגר"א אף מדעתו, מוכח שסבירא ליה לאסור בפשתן כיבוס שלהן, ולכך ניחא ליה לפרש כן אפילו בדעת השו"ע שלא הזכיר את ענין הבגדי שבת.

אם התיר הגר"א בשבת מגוהץ ממש ומכובס

ת. **והנה** כתב המשנ"ב בסקמ"ד (והובא לעיל) דמה"ט נהגו לרמ"א איסור בבגדי שבת ללובשן בשבת חזון, דאע"פ שלבשן מכבר כמה שבתות עדין גיהוץ ניכר והוי כחדשים, ובסק"ו כתב דע"פ הגר"א נהגו ללבוש בגדי שבת, ונהגו בזמנינו משום מנהג הגר"א להלביש בגדי שבת המגוהצין ממש ומכובסין.

וי"ל דהרי חומרת הגר"א היתה אף בגונא שאין הבגדים מכובסין ומגוהצין, וכדכתב המשנ"ב שמייירי אף בלבשן כמה שבתות, וא"כ נמצא שלא עסק הרמ"א כלל בחלק של כיבוס וגיהוץ גמורין אלא רק בחלק של גיהוץ ניכר, וכיון שכן, אף שהתיר הגר"א בגדי שבת מנלן שהתיר אף במגוהץ ממש ובמכובס, ולא רק בבגד שכבר לבשוהו לאחר כיבוסו וגיהוץו ורק שגיהוץו עדין ניכר.

דין שבת א' וב' אב לרמ"א

ואין לומר דכיון שלגיהוץ ניכר יש דין חדשים ועכ"ז התיר בזה הגר"א שוב גם מגוהץ ממש מותר וכ"ש שמכובס

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקנו

להתיר לרמ"א צמר מכובס לכבוד שבת

ומענתה יש לצדד דודאי התיר הרמ"א בשבת ראשונה את כל בגדי שבת אף במכובסין ממש, דהרי הכיבוס הותר אפילו בשבת חזון וכ"ש בשבת ראשונה, ואדרבה י"ל דהזמן שמפסיק הבגד להחשב מגוהץ ממש ודינו רק כדין גיהוץ ניכר, זה לא ע"י שמלבישים אותו זמן רב, ואפילו לא בכמה שבתות, דא"כ אין לדבר שיעור מאיזה שיעור זמן מתחלף דינו לגיהוץ ניכר בלבד, אלא כל שלא עבר הבגד כיבוס נוסף שגורם לקימוטו עדין שם מגוהץ ממש עליו, ורק לאחר כיבוסו הוא כבר לא מגוהץ ממש, ועכ"ז בבגדי שבת שגיהוץ חזק ניכר גיהוץ עליהם אף לאחר כיבוס, וכיון שכן, כשכתב המשנ"ב שהאיסור בבגדי שבת בשבת חזון הוא אף שלבשן מכבר כמה שבתות אין הכוונה שלבשן ברציפות כמה שבתות בלא לכבס ביניהם, ואדרבה עזרא תיקן לכבס כל שבת את הבגדי שבת וכמבואר במשנ"ב רמב.ה., (ואף שיש בגדי שבת שאי"צ ליבון כל שבוע, וא"כ אינם בכלל התקנה, מ"מ את סתימת לשון המשנ"ב יל"פ בבגדים שיש בהם את התקנה, כי זה הצורה הפשוטה), אלא כוונתו שהוא כיבסן כל שבת ועכ"ז זה לא נאסר מדין הכיבוס אלא רק משום שגיהוץ ניכר אף לאחר הכיבוס, וכשהתיר בזה הרמ"א בשבת ראשונה הוא התיר בהאי גונא ממש, והיינו כשהן מכובסין.

אצל שבת ובהכרח שהתיר ממש הכל ואף מגוהץ ממש ומכובס.

הכרח למש"כ המשנ"ב בטעם איסור בגדי שבת

והנה לפמשנ"ת לעיל, בהכרח ס"ל לרמ"א (שהבין שגיהוץ הוא משום חידוש הבגד) דכלי פשתן אסורים בכיבוס שלהן אפילו לכבס ולהניח, ועכ"ז כתב הרמ"א בסעיף ג' וכן לכבוד שבת לובשים כלי פשתן, ומבואר במשנ"ב שם דלרמ"א גם מותר לכבס כלי פשתן לכבוד שבת, וכלל לא חילק בזה הרמ"א באיזה כיבוס מיירי, וא"כ זה מותר גם בכיבוס שלהן, ונמצא דאף הרמ"א התיר את עיקר איסור כיבוס ולבישת מכובס לכבוד שבת.

וכיון שכן, לכאור' מוכרח מה שביאר המשנ"ב בדעת הרמ"א שבגדי שבת אסורים רק מפני שגיהוץ ניכר, דהרי התיר הרמ"א אפילו איסורים גמורים לכבוד שבת, וכ"ש שלא יאסור בגדי שבת רק מפני שהם חשובים ע"י שהם מיוחדים לשבת, וכן לא יאסרם רק מפני שהם מכובסין, דמה לי דין כיבוס בכלי פשתן ומה לי דין כיבוס בכלי צמר כיון ששניהם בכלל עיקר האיסור כיבוס, ובהכרח דלא אסר הרמ"א בבגדי שבת אלא משום תוספת איסור אחר והיינו משום שהם תמיד נראין כחדשים ממש ע"י שגיהוץ ניכר דזה חמיר מדין כיבוס, ולכך לא אסר בזה בבגדי פשתן (אפילו אם הם מיוחדים לשבת) כיון שאין דין גיהוץ בבגדי פשתן.

תתקנוז

כהן

תשעת הימים

מעשה

מסתבר שאף דברי הרמב"ן הם ככוונת הטור, ומה שכתב הרמב"ן מפני שאין מתגהצין ואין זיעה וטינוף יוצא מהם זה לא משום שאי"ז ביד האדם אלא זה משום שאין בני אדם חוששים שיתגהצו בגדים אלו היטב.

ושימות הטור והרמב"ן היא כביאור הראשון שביאר הר"ן דלעיל (שהובא בב"י) דענין הגיהוץ הוא הליבון, וא"כ הא דאין גיהוץ בכלי פשתן הוא משום חסרון הליבון, וכלשון הר"ן שם דטעמא דכלי פשתן אין בהם משום גיהוץ הוא מפני שאינם מתלבנים כל כך.

ויש להוסיף דהרי הובא לעיל דלשיטה זו הותר בפשתן כיבוס שלהן מפני שמוכח מדין גיהוץ שהוא לא מתלבן, וא"כ אף בזה הביאור שאין חוששין לכבסו היטב ולכך אין בו דין כיבוס.

ויש להעיר לשיטה זו דבזמנינו שמכבסים במכונה והיא מתאמצת בפשתן כמו בצמר ואדרבה בבגדי זיעה מכבסים במעלות חום יותר גבוהות, לכאורה צריך לתת לשיטה זו דין כיבוס בפשתן, וכן לשיטה ג' שבשו"ע סעיף ג' דגיהוץ הוא סבון ודאי שבמכונות דידן פועל הסבון בפשתן כמו בצמר, וא"כ יצא שיהיה בזה כל דיני כיבוס וגיהוץ כמו בצמר, וכעין זה מצינו דלשיטה שגיהוץ הוא משום חידוש הבגד אסר הרמב"ן בתורת האדם בבגדי פשתן חדשים מטעם גיהוץ כיון שבחדשים יש את טבע הגיהוץ.

ולפי"ז פשוט ביותר מנהגינו להלביש בגדים מכובסין ממש לכבוד שבת.

והנה לא נאמר ברמ"א דלא הותר כיבוס לצורך שבת למי שאינו מלביש כל שבת מכובס, דהרי כיבוס לשבת הוא מתקנת עזרא וכל שהוא מעיקר הדין התיר הרמ"א אף כשאין רגיל בזה כל שבת וכפי שיבואר בהמשך לענין רחיצת וטבילת ערב שבת.

טעם דכלי פשתן אין בהם משום

גיהוץ, ודין מכונות דידן

ט. **כתב** הטור וכלי פשתן אין בהם משום גיהוץ וכו' לפי שאין חוששין לגוהצן לפי שהן קרובין לבשר ומתמלאין זיעה תמיד, ובביה"ל הביא את לשון הרמב"ן במסכת תענית דזה מפני שאינן מתגהצין ואין זיעה וטינוף יוצא מהם, וביאר הביה"ל דגם דברי הרמב"ן מיירי בכלי פשתן הקרובים לבשר.

ומ"מ לכאורה יש חילוק בין הנוסח שבטור לנוסח שברמב"ן, דבטור משמע ששייך לגהצן ולהוציא מהם את הזיעה אלא שאין חוששין לגוהצן מפני שבלא"ה הם מתמלאים אח"כ בזיעה חדשה, וברמב"ן משמע שהם מלאים כ"כ בזיעה ולכך אין ביד אדם להוציא מהם בגיהוץ את כל הזיעה והטינוף.

אמנם אין נראה שלא היה בידם להשרות זמן רב את הבגדי פשתן באופן שתצא לגמרי כל הזיעה ויהיה ליבון מושלם בגיהוץ (דומיא דמכונות דידן), וא"כ

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקנה

מינים, וא"כ אם יהיה בגדי זיעה משאר מינים יאסר בהם הגיהוץ כבכלי צמר רגילים.

אמנם הרי הוכרח דס"ל לרמ"א שאסר את כל הבגדי שבת, שענין הגיהוץ הוא משום חידוש הבגד, ועכ"ז התיר הרמ"א בסעיף א' לכבוד שבת אף כתונת נקיה, ופירש המשנ"ב דה"ה כל בגדי זיעה, ולא נתפרש שם כלל שזה דוקא כשהם עשויין מפשתן, וכן לא נתפרש שם שזה דוקא כשאינן מגוהצין, ואדרבה פירש הביה"ל בסעיף ו' דכמו שהתיר הרמ"א כתונת מכובסת לשבת כך גם הוא התיר כתונת חדשה ממש, והרי לחדשים ממש ודאי שיש דין חדשים טפי מדרגת גיהוץ שרק עושה לחדשים, וא"כ פשוט שהותר בזה אף מגוהצין.

וא"כ מוכח דאף לשיטה זו שענין הגיהוץ הוא חידוש הבגד אין בגדי פשתן בדווקא אלא כל בגדי זיעה הם כדין פשתן ומה שהתיר הרמ"א בסעיף א' את הכתונת לשבת זהו ממש מה שהתיר בסעיף ג' בגדי פשתן לשבת, ומשום שמש"כ ה"ר יהודה בר ראובן שאין אומנות הגיהוץ עושה כלום בכלי פשתן שלעולם ניכרים בשחיקותם אין כוונתו שאי"ז ביד האדם משום טבע מין הפשתן, אלא כוונתו שזה מפני שאין בני אדם חוששין לגהצן היטב שיראו לחדשים כיון שהם בגדי זיעה בעלמא ואינם חשובים כלל, וא"כ ה"ה שאר בגדי זיעה משאר מינים.

אמנם למנהג שכתב השו"ע לאסור כל פשתן בכיבוס שלנו, בלא"ה הדבר אסור וא"כ אין נפק"מ בחומרא זו, ולענין דין שבת לרמ"א ודאי שאין לאסור הכתונת משום חומרא זו דהרי לרמ"א אסרו גיהוץ דבגדי שבת מפני שהם כחדשים ע"י המכבש ולא מפני שהם מלובנים טפי, וכמשנ"ת לעיל, והמכונות דידן לא פועלות שיהיו הבגדי פשתן כחדשים ממש.

וברי"ן (שבכ"י) הביא את דעת ה"ר יהודה בר ראובן שענין הגיהוץ הוא לא משום ליבון אלא משום שאומנות זו פועלת חידוש בבגד, ומה שאין גיהוץ בכלי פשתן זה משום שאין אומנות הגיהוץ עושה בהם כלום שלעולם ניכרים בשחיקותם ואין מלאכת הגיהוץ מחדש אותן.

אם שאר בגדי זיעה דינם כפשתן

והיה מקום להבין דהנפק"מ בין דברי הטור והרמב"ן לדברי ה"ר יהודה בר ראובן היא, דלטור והרמב"ן אי"ז טבע במין הפשתן, אלא הוא הנהגת בני אדם שלא לגהץ היטב בכל בגדי זיעה, וא"כ ה"ה דאם יהיו בגדי זיעה מצמר או כותנה וכדו' לא יהיה בהם משום גיהוץ, אך לה"ר יהודה בר ראובן שענין הגיהוץ אינו משום טינוף אלא הוא נעשה לחידוש הבגד, מה שנאמר שאין אומנות הגיהוץ עושה כלום בכלי פשתן שלעולם ניכרים בשחיקותם הוא טבע רק במין הפשתן ולא בשאר

תתקנמ

כהן

תשעת הימים

מעשה

דין מטפחות הגוף

והנה ודאי שרצון בני אדם להלביש לאחר רחיצת הגוף מהזיעה, בגדי זיעה נקיים ללא זיעה, ומבואר שעל אף אותו רצון מ"מ אין בני אדם מקפידין בנקיון גמור של אותם הבגדים כיון שצורת שימושם היא באופן של לכלוך, וקצת יש להסתפק דשמא למגבות המיועדות לרחיצת הגוף יש דין של בגדי זיעה, דאף שהגוף נקי בשעת הניגוב ורצונו במגבת נקיה מ"מ שימושם שלא בדרך נקיון והוה כדין בגדי זיעה, וכן משמע קצת ממה שהשו"ע בריש סעיף ג' אסר רק את מטפחות הידים והשולחן (מטפחות הידים הם לכאור' המגבת שמנגב בה לאחר שטיפת או נטילת הידים ומטפחות השולחן לכאור' הם לנקיון ידיו או פיו בשעת האכילה, והנה מה שהציעו להתיר את המטפחות ע"י שינגבו עימם בתחילה כלי ובזה יצאו מכלל מכובסין, לכאור' בעינין לנגב דוקא סיר וכדו', אך לא זכוכית מצוחצחת שהיא עדין רטובה, דאין ברכיבות הנקיה הזו בכדי להוציא מכלל כיבוס המטפחת דאדרבה זה גופא גם מכבסו) ולא הזכיר לאסור את מטפחות הגוף, ומשום שהשו"ע עסק שם בתחילת הסעיף רק במה שנאסר מדינא בין בלכבס ולהניח ובין בלבוש, ומטפחות הגוף הם רק בכלל דין בגדי פשתן שעסק בהם השו"ע בהמשך הסעיף.

בגדי זיעה המיוחדים לשבת מותרים

בחול כשאינן מכובסין

ולעיל נתבאר שהתיר הרמ"א בגדים מכובסים לשבת ולא נאסרו בגדי שבת אלא מפני שגיהוצן ניכר, וכיון שכן, פשוט שבגדי זיעה המיוחדים רק לשבת,

וכדשכיח בגרביים, אין איסור כלל ללבושן בימי החול כיון שהם בגד שאין דרך לעולם לגוהצו היטב ולא גזרו בו כלל משום ענין דגיהוצן ניכר, ואם הם גם לא יהיו מכובסין אין שום חשש להלבישם בימי החול מחמת מה שהם יפים ומיוחדים לשבת.

איסור בגדי זיעה המכובסין בימי

החול

והנה מכל הנ"ל מבואר דלא הותרו בגדי זיעה המכובסין אלא לכבוד שבת, אך בלא"ה דינם כבגדי פשתן (שנתבאר שהם בגדי זיעה) שאסור להלבישם מכובסין, וכמו כן מצינו שדימה הרמ"א את בגדי פשתן ללבישת מכובס בימי ליבון, והרי בימי ליבון, אי"צ אלא בגדי זיעה, ומבואר דלא הותרו בגדי זיעה אלא לצורך ימי ליבון או לכבוד שבת.

לכבס לשבת בימים אלו

י. כבר הובא מהמשנ"ב סקל"ב דמשמע ברמ"א שמותר לכבס בגדי פשתן בימים אלו לכבוד שבת, (ורק בדרכי משה מבואר שנהגו לא לכבסם בימים אלו אף לכבוד שבת), ומבואר דכשהתיר הרמ"א בשבת את האיסור הגמור של לבישת מכובס הוא גם התיר בזה לכבס ממש לכבוד שבת, ולפמשנ"ת דהרמ"א התיר בזה גם בכיבוס שלהן דזה אסור לשיטתו ממש כמו כיבוס שלהן בכלי צמר, פשוט שיתיר הרמ"א לכבס גם כלי צמר בימים אלו לכבוד שבת, והיינו בגדי חול מצמר לצורך שבת חזון וכן בשבת ראשונה דהתיר בה הרמ"א בגדי שבת יהיה מותר לכבס בר"ח בגדי שבת

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקם

המשנ"ב לאבי הכלה רק לכבוד הכלה, ואף בט"ב שחל בשבת שהתיר המשנ"ב רק לחתן ולא לאביו, לכאור' יהיה מותר גם לכלה בלא אביה), הוא לא התיר אלא בגדי שבת אך לא בגדים חדשים ממש, וכן מצינו שכתב השע"ת דאף לבעל ברית שהתיר הרמ"א בגדי שבת, (והיינו למשנ"ב רק אביו ואמו של התינוק והסנדק והמוהל והאשה הקוטר, ולשע"ת אף הסבים והסבתות של התינוק ואף כל הנשים הנושאות את התינוק לביהכ"נ), הוא לא התיר בגדים חדשים, ומבואר שבגדי צמר החדשים חמורים מבגדי זיעה החדשים.

אמנם לרמ"א, גם כשהותרו בשבת ראשונה בגדי שבת לא התירו אלא גיהוצן ניכר אך לא מגוהצין ממש שדינם כחדשים, ולמנהג הגר"א נהגו להתיר בשבת חזון אף מגוהצין ממש שדינו כחדש וא"כ מוכח שההיתר שהתיר הגר"א בבגדי שבת לכבוד שבת חזון הוא יותר מההיתר שהתיר הרמ"א בגדי שבת בשבת ראשונה ובחתן ובעל ברית, (וכדנתבאר לעיל דלכאור' נהגו להתיר מגוהצין ממש משום שאם התיר הגר"א בגדי שבת אפילו בשבת חזון מוכח שכלל אין איסורי כיבוס וגיהוצן בשבת), וא"כ י"ל דכיון שמתירים להגר"א מגוהצין ממש שדינם כחדשים גם מתירים בגדים חדשים ממש.

וזהו כעין כלי פשתן שכיון שהתיר הרמ"א אף במגוהצין ממש מפני שאין גיהוצן ניכר, הוא גם התיר בהם חדשים ממש, ומשום שמגוהצין ממש דינם כחדשים ממש, אמנם שם אדרבה אין כלל גיהוצן בישנים, ואין מוכח משם שבמקום

מצמר לצורך השבת שתהיה בב' אב, וכיון שכן, פשוט שלמנהג הגר"א שהתיר בגדי שבת לכבוד שבת, גם מותר לכבסם בימים אלו לכבוד שבת, (ומ"מ למנהג הנ"ל שהובא בדרכי משה אין לכבס אף בזה, ונהגו כוותיה, דהרי לרמ"א יש להתיר אף בתספורת בימים אלו לכבוד שבת, וכהבנת הביה"ל שם, ורק מפני המנהג שהביא הדרכי משה נהגו לאוסרו וא"כ ה"ה בכיבוס).

לגהץ לשבת בימים אלו

ומ"מ יש לדון לפי איך שנהגו להלביש גם מגוהצין ממש לכבוד שבת (ולא רק גיהוצן ניכר, וכבר הובא לעיל הטעם למנהג זה) אם יהיה מותר גם לגהץ בימים אלו לכבוד שבת, ולכאור' מסברא עד כמה שמתירים את האיסור כיבוס גם יתירו את האיסור גיהוצן, דהמעשה גיהוצן אינו יותר חמור מהמעשה כיבוס (אף שלבישת מגוהצין חמיר מלבישת מכובס משום חידוש הבגד), וצ"ע, (ומ"מ אף בזה יש את מנהג הדרכי משה שלא לעשות כן בימים אלו).

אם התיר הגר"א בשבת בגדים חדשים ממש

יא. **י"ל** למנהג הגר"א שהתיר בגדי שבת, האם גם מותר בגדים חדשים ממש, וכעין שהובא מהביה"ל דהרמ"א שהתיר בגדי זיעה מכובסין לשבת הוא גם התיר שהם יהיו חדשים ממש, או שאף להגר"א בגדים חדשים חמורים מבגדי שבת, וכדמצינו שאף הרמ"א שהתיר בגדי שבת לחתן (וכתב המשנ"ב דה"ה להורי החתן והכלה לכבוד חתן וכלה, ולכאור' אף לכלה דהרי גם היא בכלל שמחת אותה השבת וכדהתיר

תתקסא

כהן

תשעת הימים

מעשה

וכן מה שהתיר המשנ"ב בסקל"ט במי שצריך לילך למרחקים, שיתן לכובסת עכו"ם בגדי פשתן שתכבס לו אפילו לפני ט"ב לצורך אחרי ט"ב זה רק לפי אותו צד שאין איסור בכיבוס שלהן בפשתן וזה מותר בלכבס ולהניח, וא"כ מתירין בזה בעכו"ם במקום הצורך, אך לרמ"א אין להקל בזה בפשתן טפי מבצמר, אלא ששם דברי המשנ"ב ניחא טפי דהם קאי בתוך דברי השו"ע.

דין חלוק אחד

יג. **כתב** השו"ע סעיף ג', שבוע שחל בו ט"ב אסורים לכבס אפילו אין לו אלא חלוק אחד.

ובשעה"צ תקנ"ד.ו. הביא דהר"ן למד דין זה מלשון הגמ' בתענית דף כט: דבטלי קצרי דבי רב דמשמע שבטלו לגמרי ממש.

וכתב המשנ"ב סקכ"ט דזהו רק בשבוע שחל בו דאז האיסור הוא מעיקר הדין אך מר"ח ועד השבת שהאיסור הוא רק ממנהג יש להתיר למי שאין לו אלא חלוק אחד.

ולכאוי כוונתו שמי שיש לו חלוק אחד שאינו מכובס יכול להחליפו עד שבת חזון אף משום זיעה וכדו', וכעין שדרכו להחליף תמיד, ולא רק באופן שנתלכלך עד כדי שכבר א"א כלל להלבישו, דהרי בנתלכלך עד כדי שכלל א"א להלבישו זהו כדין מי שאין לו אפילו

שיש דין גיהוץ והתירו גיהוץ בישנים, מותר גם חדשים ממש.

לרמ"א אין קולות בבגדי פשתן

אצל עכו"ם

יב. **ברמ"א** כתב בסעיף ג' שאסור ליתן כלים לכובסת אינה יהודית לכבס מר"ח ואילך, ופירש המשנ"ב דאפילו לומר לה לכבס רק לאחר ט"ב אסור ממנהגא, והיינו דאף שודאי אסור בכיבוס שלהן לכבס כלי צמר לצורך אחרי ט"ב ולהניח מ"מ לומר לעכו"ם שיכבס לאחר ט"ב זה נאסר רק ממנהג, ושוב הביא מהא"ר שצידד להקל ליתן לעכו"ם לאחר ר"ח כדי לכבס לאחר ט"ב, (אך לא כדי לכבס קודם התענית כיון שזה בגד שהוא כבר של הישראל, ורק לומר לאומן עכו"ם שיתפור לו בגד לפני ט"ב מותר כיון שהבגד אינו שלו בזמן התפירה וכמבואר במשנ"ב סקנ"ג), והכריע המשנ"ב דלענין כלי פשתן ודאי יש לסמוך על זה.

ולכאוי אף שדברי המשנ"ב קאי על דברי הרמ"א, אין הכרעת המשנ"ב בדעת הרמ"א, דהרי לרמ"א נאסרו בגדי פשתן בכיבוס שלהן ממש כדין בגדי צמר, ושוב עד כמה שנהגו לאסור בזה בבגדי צמר אין לחלק בזה כלל בבגדי פשתן, ורק לשו"ע שיש צד במשנ"ב סקכ"ד דהותר בכלי פשתן כיבוס שלהן לצורך אחרי ט"ב, (ודלא כהביה"ל שפירש בזה בשו"ע לאיסור), יש קולא בכלי פשתן, ושייך להקל בהם במסירת בגדים לכובסת עכו"ם ע"מ לכבס לאחר ט"ב, כיון שהוא רק ספק מנהג אף בצמר.

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקם

דין תינוקות ממש כדין מי שיש לו רק חלוק אחד

ובתוס' בתענית דף כט: הביאו דהא דמותר לכבס בחוה"מ למי שיש לו רק חלוק אחד זה רק כשאזורו מוכיח עליו שיש לו רק אחד אך בלא"ה לא מחלקים בין החלוקים ואין לכבס אפילו כשיש לו רק חלוק אחד, ושוב כתבו אבל מ"מ יש לנשים לכבס בגדי התינוקות כדי לשכוב דהוי כמי שאין לו אלא חלוק אחד שיש רגילות להחליף בגדיהם וכל שעה צריך לו כל בגדיו ועל זה נהגו העולם לכבסם בחוה"מ.

ומבואר דיש לבגדי התינוקות דין של חלוק אחד אף קודם שזיעתן מרובה, ומשום דהגדר של חלוק אחד זה כפי ההכרח המקובל אצל כולם להחליף, ואצל תינוקות ההכרח המקובל אצל כולם להחליף זה אף קודם שיש זיעה מרובה, וזה שכתבו התוס' דכיון שיש רגילות (מקובלת) להחליף את בגדי התינוקות כל שעה (אף קודם זיעה מרובה) דינם כחלוק אחד בשעה שיש רגילות להחליפו.

אמנם לדינא דתשעת הימים דאסרו בסעיף י"ד לגדולים לכבס את בגדי הקטנים, וכתב המשנ"ב דזה גם משום חינוך וגם משום עגמת נפש של האב, ופירש השעה"צ דמשום הטעם דעגמת נפש דאב אסור אפילו לפני גיל שש שעדין אין דין חינוך, (והבין שם השעה"צ דחינוך על ירושלים הוא בגיל שש, ממש כמו חינוך על שאר מצוות, ודלא כמו שהבין במשנ"ב סק"ע שחינוך על

חלוק אחד דפשוט שמותר לו ללבוש חלוק אפילו בשבוע שחל בו ולא רק לפני שבת חזון.

ביאור האופן שהותר למי שיש רק חלוק אחד

והעירו דא"כ אין חיוב ללבוש בגדים קודם ר"ח כדי שיהיה לו להחליף מר"ח ועד השבת, דבידו להשאיר את כל בגדיו מכובסין ולהחליף משום זיעה עד השבת, (וסגי להלביש מעט בגדים שיהיו לו להחלפה רק בשבוע שחל בו שאז נאסר להחליף משום זיעה בעלמא), ויש להוסיף בזה דהרי גם כשהוא כבר נמצא לאחר ר"ח ויש לו רק חלוק אחד בידו לדרוך וללכלך מעט את החלוק השני לפני ההחלפה ועכ"ז מבואר במשנ"ב דלא חייבוהו בכך וא"כ כ"ש דלא יחייבוהו לדאוג ללכלך מעט את בגדיו לפני ר"ח.

אמנם אף שנכונים הדברים מ"מ י"ל דלא התירו קודם שבת למי שיש חלוק אחד אלא להחליף לאחר זיעה מרובה שמצריכה באמת להחליף, אך לא בזיעה כל שהיא שעדין יש אנשים שממשיכים ללבוש את הבגד בלא להחליפו, וכל שבדעתו להחליף עד שבת כרצונו ולא רק בגדר ההכרח יש עליו חיוב ללבוש את בגדיו קודם ר"ח, וכן מי שיש לו חלוק אחד דהתיר לו המשנ"ב להחליף בלא לדרוך על החלוק השני, מיירי רק בזיעה המכריחה להחליף.

תתקמו

כהן

תשעת הימים

מעשה

מתפשט בדרך כלל איזה ריח לשאר הבגדים), וכן מה שמדוייק ברמ"א דהתיר גם את בגדי שאר הקטנים והיינו אפילו קטנים שכבר לא מלכלכים ברעי ומ"ר, לכאור' זה רק כשמ"מ כל בגדיהם מלוכלכים מעט משום עסקיהם דומיא דלכלוך שאר בגדי הקטנים הנ"ל שיש בכל בגדיהם ריח מהרעי ומ"ר, אך לא בקטן שכבר גדל מאד, דהרי לא משמע שהרמ"א חלק לגמרי על כל דברי השו"ע, והיתר זה הוא אף בשבוע שחל בו ומשום שלכלוכם נותן בהם דין של מי שאין לו אפילו חלוק אחד.

דין קטנים עד י"ג שנה

ובמשנ"ב סקפ"ב הביא דנחלקו הא"ר והחיי אדם בדין קטנים שעד י"ג שנה, דלא"ר אף בהם יש להחמיר בתספורת מ"ז בתמוז ובכיבוס מ"ח, ולחיי אדם אין להחמיר לקטנים אף לפי הרמ"א אלא בשבוע שחל בו.

ולפמשנ"ת אין כלל לדמות את דבריהם (ע"פ דרך דברי התוס' שדימו את דין הקטנים לדין מי שאין לו אלא חלוק אחד) להא דהותר למי שיש לו רק חלוק אחד לכבס עד השבת, דהרי התוס' עסקו רק בחוה"מ ששם אסור הכיבוס מדינא, ונדון התוס' הוא רק בקטנים שדרך להחליף להם בגד כל שעה כדי לשכב, והיינו דרק קטנים ממש הווי כמי שאין לו אלא חלוק אחד אך לא קטנים שגדלו מעט ואין מחליפים להם כל שעה, ונמצא שאסור לכבס בחוה"מ לקטנים שגדלו מעט, ורק לגבי הכיבוס שאסור רק ממנהג בעלמא דנו הא"ר והחיי

ירושלים הוא בזמן יותר מאוחר), אין נפק"מ בהיתר של התוס' אלא מר"ח ועד השבת דרק אז מתירים למי שיש רק חלוק אחד, אך לא בשבוע שחל בו שאז נאסר אפילו למי שיש רק חלוק אחד.

דין תינוקות שגדלו מעט

ומ"מ זהו דוקא בהחלפת כל שעה לצורך שכובה דבה עסקו התוס' בלשונם, והיינו כדרך המקובלת להחליף לתינוקות פעמים הרבה ואף ללא זיעה וכדו', אך כשיש מיעוט ריח מחמת ליכלוך הקטן כתב בזה הרמ"א אף לגבי שבוע שחל בו דבגדים שמלפפין בהם הקטנים לגמרי שמוציאים בהם רעי ומ"ר ודאי משרא שרי, והוסיף בזה דאף בבגדי שאר הקטנים נוהגים להקל.

והיינו דדברי התוס' להקל בתינוקות כדין מי שיש לו רק חלוק אחד קאי בתינוקות ממש שמחליפין להם בגדים כל שעה אף בלא זיעה מרובה וכדו' ובלא שום ריח רע כלל, ודבר זה לא הותר אלא בתינוקות ממש אך לא בקטנים בני ב' וג', דאף שדרכם עדין ללכלך ברעי ומ"ר מ"מ אין דרך להחליף להם סתם כל שעה, והיתר זה שייך רק עד השבת, ודברי הרמ"א קאי אף בקטנים בני ב' וג', כל זמן שדרכם עדין ללכלך ברעי ומ"ר דודאי יש להקל להחליף מתי שלכלכו, והוסיף דנהגו להקל אף בשאר בגדי הקטן שאינם מתלכלכין ממש מהרעי ומ"ר, וזהו לכאור' משום שיש ריח שמתפשט לכל שאר הבגדים, (ויל"ע אם זה נוהג גם בזמנינו שיש טיטול הדוק ואטום ואין

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקמר

וי"י אם גם לענין רחיצה ס"ל לחיי אדם להתיר לקטנים מר"ח ועד השבת, כיון שהשו"ע סעיף ט"ז הביא שיש שאין נמנעין מרחיצה אלא בשבוע שחל בו, ונמצא דאף האיסור רחיצה שמר"ח ועד השבת הוא חומרא של הרמ"א בלבד (שדן בדין רחיצת ערב שבת חזון), וממילא אף בו אין להחמיר לקטנים, או שכיון שהביא שם השו"ע שיטה שנוהגים שלא לרחוץ מר"ח, וכן הסיק הבן איש חי, שוב זוהי חומרא פשוטה ויש לנהוג בה אף בקטנים, (והעירו דזה גופא צ"ע איך פשיטא ליה לשו"ע שכיבוס האסור מדין המשנה בשבוע שחל בו, אין בו איסור כלל מר"ח, ולגבי רחיצה שאין בה איסור בשבוע שחל בו, הביא השו"ע מנהגים לאסור מר"ח), וכמו כן יש לדון אם יתיר החיי אדם בקטנים אף ב" אב שהוא מנהג בלבד אך הוא מוסכם על דעת השו"ע.

אמנם החיי אדם לא פירש שטעמו הוא משום שזה מנהג הרמ"א בלבד, ויתכן לומר שכל שהוא מנהג ואינו מדינא ס"ל דיש להקל בו בקטנים אף אם זה מנהג המוסכם על השו"ע, אלא דסברא זו מפוקפקת לפי מה שאסר המשנ"ב סקצ"ג את רחיצת הקטנים לכה"פ בשבוע שחל בו, דהרי רחיצה אינה אסורה מדינא גם בשבוע שחל בו ועכ"ז אסר בזה המשנ"ב, ומשמע שזה נאסר אף לחיי אדם דהרי המשנ"ב לא הכריע בסקפ"ב דלא כהח"א, ומבואר דיש מנהגים שאף החיי אדם אוסר לקטנים, ובפרט קשה דברחיצה גם השבוע הראשון וגם השבוע השני הם מנהג וא"כ מאיזה טעם נחלק ביניהם לגבי קטנים,

אדם אף בקטנים שגדלו מעט ואף בקטנים שממש סמוכים ל"ג שנה, אם הנהיגו אף בהם את המנהג או לא.

וכן מוכרח דהרי המשנ"ב כתב בפשיטות שאין לאסור למי שאין לו אלא חלוק אחד מר"ח ועד השבת, ועכ"ז הוא לא הכריע במחלוקת הא"ר והחיי אדם, וע"כ שהקטנים שעסקו בהם הא"ר והחיי אדם אינם דומים למי שאין לו אלא חלוק אחד, דלא בקטנים אלו עסקו התוס' לדמותם למי שאין לו אלא חלוק אחד.

רחיצת קטנים

ובמשנ"ב סקצ"ג כתב שקטנים שיש להם חטטין בראשן נוהגים לרוחצן בראשן, ומבואר דבלא"ה יש איסור רחיצה לקטנים, ולכאוי' מסתימת דבריו משמע שאף בזה שיעור הקטנים הוא כבתספורת וכיבוס שנאסר משום עגמת נפש גם למי שלא בא לכלל חינוך, (ומה שהתיר בזה החכמת אדם קנב"ז. אפילו באבלות ואפילו בבר חינוך, שם מבואר דזה רק משום שאין לו אבא ולכך לא שייך בו ענין העגמת נפש).

ומ"מ כתב לי הגר"ח"ק שליט"א דנוהגים דכל שהותר בו כיבוס משום דברי הרמ"א הנ"ל מתירין בו אף רחיצה, והיינו אף רחיצת כל גופו כל זמן שהוא מלכלך ברעי ומ"ר ומשום ריח שמתפשט בכל הגוף, וכעין שהתיר בו הרמ"א את כיבוס כל בגדיו, ולכאוי' לפמשנ"ת להתיר כיבוס גם במי שלא מלכלך ברעי ומ"ר אם בגדיו מלוכלכין מעט משום עסקיו, יתכן שאף יהיה מותר בו גם רחיצה.

תתקסה

כהן

תשעת הימים

מעשה

ויל"ע לפי איך שדימה המשנ"ב את דין המפות לדין הפרוכת אם בט"ב שחל בשבת שאסר הרמ"א בפרוכת גם נאסרו המפות, או שודאי של"ש לאסור מפות אף בט"ב שחל בשבת.

ולכאוי אם היה מותר מפות אף בט"ב שחל בשבת היה למשנ"ב להשמיע רבותא ולהתירם גם בט"ב שחל בשבת ולא רק בשבת חזון רגילה שבה עסק הרמ"א לענין פרוכת.

אמנם יתכן שכיון שהסברא להתיר בזה היא פשוטה לא רצה המשנ"ב להאריך בזה, וכיון שכלל בדבריו את המכסאות עם המפות, ומסתבר שדין המכסאות הוא רק כדין הפרוכת, הוא רק דימה אותם בשבת חזון רגילה ולא האריך לפרט שבט"ב שחל בשבת יש חילוק בין מפות למכסאות.

שאר כלי שבת

והנה הפרוכת והמפות הם לא לבוש ועכ"ז הם נאסרו בתשעת הימים, ולכאוי מבואר דהאיסור בבגדי שבת הוא לא רק בלבישה אלא בעצם השימוש בכלי שבת.

והגרר"ק שליט"א כתב לי בזה דמכך מוכח דאף גביע המיוחד לשבת (שדש בראייתו, ואין בו משום שמחה שיש בהבטה על כלי כסף שאסר בזה השעה"צ סק"י, וכדמוכח שם שהאיסור משום שמחת הראיה הוא רק לרואים אך לסרסור אין לאסור משום שמחת הראיה וע"כ דזה מפני שהסרסור דש בראייתו) וכן כוסות

ומ"מ יתכן לומר דאף שיש מנהגים שאסר בהם החיי אדם אף לקטנים זהו רק בשבוע שחל בו שמצינו שיש בו חומרא אך בשבוע הראשון שיש בו קולות אין להחמיר במנהגים אף בקטנים, ואף במנהגים המוסכמים גם על השו"ע.

כיחול ופרקוס

יד. **בגמ'** בתענית דף יג: אמרו לגבי אבלות, דכיון שתכבוסת אסורה, גם כיחול ופרקוס אסורים.

ויל"ע אם גם לגבי תשעת הימים שנאסר כיבוס נאסרו גם כיחול ופרקוס, ולכה"פ בשבוע שחל בו שהאיסור כיבוס הוא מדינא דומיא דדין אבלות, או שבאבלות דתשעת הימים אין כלל סברא לדמות כיחול ופרקוס לתכבוסת, (ומ"מ בט"ב יתכן שהוא אסור בכלל סיכה).

ולמעשה נהגו להקל בזה, ואף הגרר"ק שליט"א כתב לי דאין הכרח מדברי הגמ' הנ"ל לאסור בתשעת הימים.

פרוכת ומפות בשבת לשיטת

הרמ"א

טו. **ברמ"א** סעיף א' אסר ללבוש בשבת חזון בגדי שבת והתיר רק לפרוש את הפרוכת של שבת אם לא שאירע ט"ב בשבת ונדחה שאז אין פורשין פרוכת של שבת.

ובמשנ"ב הוסיף על מש"כ הרמ"א שפורשין בשבת חזון פרוכת דה"ה דפורשין מפות ומכסאות.

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקמו

ומי"מ יתכן שאם מלביש את הבגדי שבת מיד לאחר רחיצתו המועטת כדי שלא יתלכלכו ידיו ורגליו מהבגדי חול, יש בזה כבוד שבת ויש להתיר בזה אף אם בדעתו לפושטם אח"כ קודם השבת לצורך שינה וכדו'.

כמו כן נהגו במוצש"ק ליצא בכל משך הלילה עם כובע וחליפה של שבת, ואף שכבר פשטם, דכל זה הוא מכבוד השבת משום דזהו זמן הראוי לסעודת מלוה מלכה מחמת שהוא נטפל לשבת.

דין מגבת בע"ש

ומי"מ אסר לי הגר"ח"ק שליט"א ליקח מגבת מכובסת לאחר הרחיצה של ערב שבת כיון שאי"ז עתיד לישאר עליו עד שבת וזה רק לצורך הנעימות של ערב שבת שלא להשאר אז רטוב כמה זמן, ומ"מ אם אין לו מגבת שאינה מכובסת מסתבר שדינו כמי שאין לו אפילו חלוק אחד ויש להתיר בזה במכובסת ואין צריך להחמיר שלא להתנגב כלל כיון שאי"ז דרך הרגילות, (ואף אם דרכו שלא להתנגב בטבילה שבשבת שחרית משום חשש סחיטה, מ"מ אין לו רגילות כזו בערב שבת, ושוב בערב שבת דינו ככל אדם) וכן אם יש לו מגבת שאינה מכובסת אך היא תיתן בו מעט ריח רע לאחר רחיצתו לכאוי יש לדון להקל בזה משום כבוד שבת ולא לחייבו להשתמש בה, וממילא דינו כמי שאין לו אפילו חלוק אחד ומותר לו מגבת מכובסת, ובכה"ג ודאי דינו לכה"פ כמי שיש לו רק חלוק אחד דהובא לעיל שמותר להחליפו מחמת זיעה מר"ח עד השבת בזמן שדרך

המיוחדות לשבת וכדו', אסורין בשימוש בתשעת הימים, ועוד הוא הוסיף לבאר לי בזה דאף שכתב המשנ"ב סקמ"ד שלא נאסרו בגדי שבת אלא משום שגיהוצן ניכר, ודבר זה לא שייך בשאר דברים הנ"ל, מ"מ דברי המשנ"ב הם רק בבגדים שאין להם משום שבת אלא במה שגיהוצן ניכר, אך שאר דברים הנ"ל יש לאוסרם משום שהם שייכים רק לשבת, ולכאוי היינו משום שהם נראים כחדשים ולכך נהגו לאוסרם בתשעת הימים כעין שנהגו ליתן בבגדים שגיהוצן ניכר דין איסור לבישת בגדים חדשים.

זמן לבישת בגדי שבת בזמני חיתר

טז. **כבר** הובא דלרמ"א הותרו בגדי שבת בשבת חזון רק לחתן וכלה והוריהם, ולהגר"א זה הותר לכולם.

והנה נהגו העולם להתיר בזה מחצות היום של יום ו' שאז דרך להתכונן לשבת, והיינו משום שמאז ואילך הוא כבר מכבוד השבת ומתירים לכך את הבגדי שבת ממש כמו בשבת עצמה.

אמנם לא נהגו בזה אלא בבגדים שישארו על גופו עד השבת דבזה אף לבישה זו המוקדמת היא הלבשה שלצורך שבת עצמה, אך לא מצינו להתיר בזה כשבדעתו לפושטם אח"כ קודם השבת לצורך שינה וכדו', (ואף בכובע וחליפה יש לדון בזה, אם לא שכבר הולך עימם לביכ"ג לצורך שבת ורק פושטם שם בזמן לימודו קודם השבת או כשהוא נוסע עימם מחוץ לעיר לצורך שבת ורק פושטם שם בזמן מנוחתו וכדו' קודם השבת).

תתקמו

כהן

תשעת הימים

מעשה

להם בגדי שבת, לכאוי אין להתיר להם מהבוקר אלא רק משעה שניכר שזה לצורך הברית.

דין תספורת לברית

ובשעה"צ סק"ד הביא דהחת"ס התיר לבעל ברית להסתפר אף בשבוע שחל בו, והנה פשוט שמותר לו להסתפר מהבוקר דהרי זה יו"ט שלו, אלא דיש לדון אם גם מותר לו להסתפר ביום שלפנ"ז סמוך לערב, וכשיום לפניו הוא ע"ש יהיה מותר לו אף קודם חצות, וכדרך שהתיר המשנ"ב תצג.יג. בימי הספירה, או שתשעת הימים חמורים טפי ואין להתיר אלא ביום הברית או בליל הברית בלבד, (אם לא כשחל בשבת דודאי יש להתיר לכה"פ בע"ש אחר חצות).

בגדי שבת, וכיבום, מי עדיף

במקום אונם

יז. **י"ל"ע** במי שנשפך על בגדו היחיד של יום חול (שכיה בחליפה) דבר מאוס באופן שאי אפשר כלל ללבושו, האם דינו כמי שאין לו אפילו בגד אחד, כיון דמה שקיים אצלו כזה בגד של שבת אין נחשב כלל כמי שיש לו בגד נוסף, כיון שאי"ז הרגילות המקובלת ללבוש בגד של שבת ביום חול, ובפרט שבגד של שבת נאסר בלבישה בימים אלו, ויהיה מותר לו לכבס את הבגד של חול אפילו בשבוע שחל בו, או שזה נחשב שיש לו בגד נוסף ויהיה אסור לו לכבס אפילו בשבוע הראשון (דלא הותר למי שיש לו רק חלוק אחד לכבס בשבוע הראשון אלא רק כשאותו החלוק מלא

הרגילות להחליפו, וודאי שדרך הרגילות להחליף מגבת שנותנת בו מעט ריח רע.

רחיצת ע"ש להגר"א

וברמ"א החמיר מאד ברחיצת ערב שבת וכדיבואר לקמן, וכלל לא מצינו שהתיר בזה הגר"א משום כבוד שבת כדרך שהתיר בבגדי שבת, וצ"ב דהרי הרחיצה מתמשכת על גופו גם בשבת וא"כ יש סברא להתירה כדרך בגד שהותר ללבושו בערב שבת כשישאר על גופו גם בשבת.

ושמוא ענינו דבבגד כל רגע ממשיך

מעשה הלבישה (וככלאיים שאם התרו בו אל תלבש אל תלבש הוא לוקה ב' וכדמבארים שזה משום שבכל רגע יש מעשה לבישה ע"י שגופו תופס את הבגדים) ולכך התירו אף בערב שבת כיון שהלבישה תהיה גם בשבת (ואף אם יפשוט בערב שבת לצורך שינה וכנ"ל, דהרי בלא"ה כל רגע הוא מעשה נפרד, ואף כשאינו פושט זה לא ממש המשך הלבישה), אך ברחיצה המעשה והתענוג הוא רק בשעת הרחיצה ולא כל זמן משך הנקיות, ולכן לא מהני מה שהוא יהיה נקי גם בשבת כיון שהמעשה רחיצה הוא רק בע"ש.

זמן לבישת בגדי שבת לברית

וברמ"א התיר ללבוש בגדי שבת אף לבעל ברית, ובו פשוט שאפשר ללבוש מהבוקר דזהו יו"ט שלו, אמנם מה שהתיר בזה אף לאם התינוק שאינה מצווה במילת בנה, וכן לאשה המכנסת את התינוק, דלהם אי"ז יו"ט, אלא זהו רק מצוה בשעתה דמשום חביבותה הותרו

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקם

הבגד אסור, (ויל"ע בבגדי לבדים, אם אף הם שייכים לענין שתי כיון שאין בהם אריגה כלל), ובדרכ"מ חלק דבתחילת מלאכה אי"ז איסור מלאכה אלא איסור עשיית דבר שלשונו מלשון שתיה ואין שייך ללמוד מכך לסוף מלאכה שאז אי"ז דבר שלשונו מלשון שתיה, וברמ"א היקל בזה לשיטתו שבדרכ"מ, והביא הביה"ל דהגר"א פקפק בדברי הרמ"א ומשום דאף שאין לאסור תיקון בגדים משום הטעם דאבן שתיה, מ"מ מטעם שהוא דומה עכ"פ לכיבוס אין להקל, ולמעשה חשש הביה"ל לדברי הגר"א בשבוע שחל בו בלבד.

וכבר דנו בגדר תיקון בגדים האסור אם זה אף בתיקון קטן או רק בתיקון חשוב או רק בהכנת רוב הבגד.

ולכאוי יש לתלות נדון זה בנדון הפוסקים אם מותר לכבס כתם בלבד, דכיון שלהגר"א זה אסור מדין כיבוס שוב תיקון חשוב בבגד הוה ככיבוס חשוב בבגד ותיקון מועט בבגד אינו אלא ככיבוס כתם מועט.

והנה אם חסר חלק בבגד והוא תופר לצורך אותו חלק חתיכה מבגד ישן שאינו מכובס, לדברי השו"ע זה אסור משום הטעם דאבן שתיה אך לדברי הגר"א אין לאסור בזה משום שהוא דומה לכיבוס דהרי הוא מייצר בגד שאינו מכובס.

הרחיצה והטבילה בע"ש חזון

יח. **ברמ"א** סעיף ט"ז כתב דאפילו בערב שבת של חזון אסור

בויעה) ומשום שכיבוס הוא איסור גמור והאיסור של בגדי שבת הוא רק חומרת הרמ"א משום גיהוצן ניכר ולא אמרינן דזה נחשב שאין לו בגד אחר משום שאי"ז רגילות המקובלת ללבוש בגדי שבת ביום חול אלא יש לו להעדיף בגדי שבת טפי מאשר לכבס את הבגד של חול, ובפרט אם הבגדי שבת שלו כבר אין גיהוצן ניכר וכל איסורן רק משום לא פלוג בתקנת הרמ"א.

ואת"ל דיש להעדיף את בגדי שבת טפי מכיבוס עדין יש לדון במי שארע לו כן מר"ח ועד השבת אם אף בזה יש להעדיף את בגדי השבת טפי מלכבס או שבזה עדיף לכבס מר"ח ועד השבת שאי"ז אלא זמן איסור שחידש הרמ"א כדי שלא יצטרך להלביש את הבגדי שבת אף בשבוע שחל בו שהוא זמן איסור לכו"ע ויש להחמיר בו טפי אף בחומרת הרמ"א בבגדי שבת.

דין כיבוס והכנת חלק מועט בבגד

ומ"מ אם בידו לכבס רק את מקום הטינוף ולא את כל הבגד, יתכן שהכל מודו דזה עדיף מללבוש בגדי שבת, דיתכן דאף למחמירים בכיבוס כתם בלבד אין זה עיקר האיסור.

ובשו"ע סעיף ז' אסר להכין בגד חדש בשבוע שחל בו, וביאר המשנ"ב דזה משום שבטלה אבן שתיה ולכך אין למתוח את חוטי השתי שהם מלשון שתיה וילפינן סוף מלאכה מתחילת מלאכה דכל תיקון בגדים הוה בכלל זה, והב"י כתב בלשון כ"ש דאם שתי אסור כ"ש דשאר

מעשה

תשעת הימים

כהן

תתקטט

לרחוץ כי אם ראשו ופידור"ג בצונן ויש מקילים בחפיפת הראש בחמין למי שרגיל בכך כל שבת, ופירש המשנ"ב דאף מי שרגיל כל שבת לרחוץ כל גופו בחמין נאסר לו בע"ש חזון לרחוץ את כל גופו אפילו בצונן, עוד כתב המשנ"ב דלענין טבילה הנוהג לטבול בכל ע"ש מותר.

במה תלוי ההיתר רחיצה בע"ש

וי"ע דאף שודאי דמעלת הטבילה גדולה מאד מ"מ היא לא מהנהגת ההלכה, ורחיצת כל גופו היא מהנהגת ההלכה לשיטת הרמ"א גופיה רס"א. וכדברי הטור שם שכתב דלכתחילה יש לרחוץ את כל גופו כהגמ' בשבת דף כה: שדרשה נשיתי טובה זו בית המרחץ, דכוונת הגמ' בזה היא לערב שבת, ונאמר בזה מצות רחיצת כל גופו לשבת, והוסיף בזה השע"צ שם דאף זה יהיה בחמין כיון שסתם מרחץ הוא בחמין, (ודלא כהשו"ע שהשמיט שם את ענין רחיצת כל גופו והביא רק את המצוה של רחיצת פידור"ג בחמין ע"פ הגמ' שם שכך היה מנהגו של ר' יהודה בר אילעי ע"ש מביאים לו ערבה מלאה חמין ורוחץ פידור"ג וכו', ולכאור' סברת השו"ע היא משום מה שפקפק הא"ר בדברי הטור דשמא דרשת הגמ' שם גבי נשיתי טובה לא קאי בשבת), ואיך יתכן שיקילו בטבילה טפי מרחיצת כל גופו.

ולכאור' צ"ל, דהרי דברי הטור ברחיצת כל גופו הם אינם לכו"ע, וכדהובא שהשו"ע והא"ר פקפקו בזה דלא ברור שדרשת הגמ' בזה קאי בשבת, וא"כ י"ל דאף שחשש הרמ"א לדעת הטור

להצריך בכל ע"ש רחיצת כל גופו, מ"מ לא ברירא ליה דבר זה, וס"ל לרמ"א דכדי להתיר את האיסור שקיבלו עליהו מר"ח אב בעינן צורך אמיתי של כבוד שבת אך לדבר שאין ידיעה ברורה שהוא צורך כבוד שבת ויש חשש שהוא בגדר הוספה דידן, אף שודאי מתקיים בזה תוספת לכבוד שבת כבכל ענין שמוסיף האדם מדעתו, מ"מ אין להתיר לזה את האיסור רחיצה שמר"ח אב, וכיון שכן אף שהטבילה במקוה היא לא מהנהגת ההלכה מ"מ כיון שע"פ הסוד היא מביאה את הנשמה יתרה (שיש לזה מקור בהלכה לענין בשמים בהבדלה) היא ודאי צורך כבוד שבת ושייך להתיר לזה את האיסור רחיצה שמר"ח אב, אך לרחיצת כל גופו שיש צד שאין לזה שום מקור ושום תועלת אמיתית בשבת, אין להתיר את האיסור רחיצה שמר"ח אב, (דהרי גם לצד שיש בזה כבוד שבת ע"פ הגמ' מ"מ לא הוה איסור לבטלו וכדכתב המשנ"ב בריש סימן ר"ס אף גבי רחיצת פידור"ג).

עוד י"ל בזה דבטבילה מקילין טפי מטעם שהוא לא מעשה של נקיון ותענוג אלא הוא רק כניסה למים, וא"כ אף שודאי שזה בכלל האיסור רחיצה שבתשעת הימים מ"מ שייך להתירו בקל לצורך שבת, אך רחיצת כל גופו לצורך שבת היא מעשה נקיון ותענוג ולכך מחמירים בזה אף כשעושה כן לצורך שבת.

עוד יתכן דרק ברחיצה מחמירין כיון שמ"מ היא תתקיים במקצת והיינו בנקיון ראשו ופידור"ג ולכך אין לדקדק

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקע

בצונן, אלא דשייך להסתפק כיון שדרך חפיפה היא בחמין, דהחמין פועלים יותר ברחיצת השערות מזיעתן ושומנן, וא"כ ודאי הלל חפף את ראשו בחמין, האם זה נחשב שיש מקור בגמ' דהכבוד שבת הוא בחפיפה בחמין ושוב יש להתיר ע"פ הגמ' אף חפיפה בחמין בע"ש חזון, או שאף שודאי הלל חפף בחמין מ"מ לא זה העיקר כבוד שבת ולא נחשב שיש מקור בגמ' אלא לעצם רחיצת הראש אך לא לחמין ושוב אין להתיר ע"פ הגמ' אלא בצונן בלבד, ולכאור' בזה גופא נחלקו ב' השיטות שברמ"א דלשיטה א' לא הותר ע"פ הגמ' אלא רחיצת הראש בצונן ולשיטת היש מקילין הותר ע"פ הגמ' אף חפיפה בחמין, (ואף שרחיצה היא רחיצה פשוטה וחפיפה היא בשפשוף מרובה, מ"מ זה גופא תלוי במחלוקתם, דלשיטה א' שמותר רק בצונן ממילא אין טעם בשפשוף ועושים רק רחיצה פשוטה, ולשיטה ב' שמותר אף בחמין יש טעם בשפשוף כדי שיפעלו החמין בנקיטת השערות).

המקור שהחפיפה בחמין

ובביה"ל רס.א. הביא דלכ"ח חפיפה היא בחמין, ותמה בזה הביה"ל דזה לא נזכר בפוסקים וא"כ בכל דבר שאפשר לחוף על ידו סגי, והביא דאדרבה בזמן הגמ' היה דרכם לחוף ע"י נתר וכדו', אמנם מדברי הרמ"א הנ"ל משמע להדיא דחפיפה היא בחמין, דלא משמע שכתב הרמ"א חמין רק כדי לאפוקי מנתר דדינו חמור בתשעת הימים, וצ"ע.

בקיום כל דברי הגמ' במקום איסור רחיצה שבתשעת הימים (וכדנתבאר שאין איסור בביטול דברי אותה הגמ'), אך בטבילה שאם יחמירו בה לא יתקיים אפילו חלק מאותו הענין לא יחמירו בזה כלל.

טעם החילוק בחפיפה בין צונן לחמין

והנה הרמ"א מוסיף בפשיטות דדין ראשו כדין פידור"ג דודאי מותר לכו"ע לרוחצו בצונן לכבוד שבת (ואף שראשו לא הותר ברחיצת צונן שלא לצורך שבת), ושוב הביא שלגבי חפיפה בחמין יש מקילין דמשמע שדין החמין הוא לא לכו"ע, ויל"ע בטעם הדבר.

ולכאור' טעם הדבר הוא, דמציינו במרדכי בשבת סימן רפ"ז דהוכיח דבעינן חפיפה מהגמ' בשבת דף לא. דאותו היום ע"ש היה והיה הלל חופף את ראשו, וכן בסנהדרין דף צה. ההוא יומא פניא דמעלי שבתא הוה אבישי בן צרויה חייף רישיה, וכן בביצה דף כו: בהדי פניא דמעלי יומא טבא והוה רבא חייף רישיה, ובשו"ע רס.א. פסק את דברי המרדכי, (ואין הכונה לחפיפה המביאה לרחיצת כל גופו ע"י ששופך מים על ראשו כשהוא מעומד דהרי המרדכי והשו"ע לא הביאו את ענין כל גופו, וכתבו רק את ענין פידור"ג וחפיפת ראשו וכדלעיל, וע"כ שמייירי באופן שמכופף את ראשו תחת שפיכת המים ואין באים המים שבראשו על שאר הגוף), וכיון דמקור ההנהגה הזו היא מהגמ' י"ל דלכך פשוט שמתירים בזה את מנהג האיסור רחיצה שמר"ח אב לכה"פ

תתקעא

כהן

תשעת הימים

מעשה

ראשו בחמין ורחיצת פידור"ג בחמין אלא למי שרגיל בזה כל שבת.

וטעם הדבר הוא, דאף שיטת היש מקילין מודו דעיקר המקור מהגמ' הוא רק בצונן דבזה נעשה עיקר הכבוד שבת, אך החמין הוא לתוספת מעלה בעלמא, ומ"מ הם התירו בע"ש חזון גם תוספת מעלה בעלמא אף שאין חסרון במי שמחסיר אותה, כיון דמ"מ גם לזה יש מקור בגמ' ושוב אין לחייב אדם מחמת האיסור רחיצה שמר"ח אב לחסר מהנהגה טובה שהוא מקפיד בה ע"פ הגמ', (דהנהגה שאין לה שום מקור מהגמ' ודאי חייבים לבטל במקום איסור), וכיון שכן, את ההיתר ברחיצת ראשו בצונן שיש לזה מקור גמור בגמ' מתירים אף למי שפושע בזה לפעמים ומשום דאי"ז סיבה שלכך גם בשבת חזון הוא יחסיר את הנהגת הגמ' בזה, אך ההיתר של חמין שאין חסרון להחסירם ולא הותר הדבר אלא מפני שאין לחייב אדם לחסר בהנהגה טובה שלו משום האיסור רחיצה שמר"ח אב בזה פשוט שאם הוא לא רגיל בזה כל שבת ואי"ז הנהגה טובה שלו אין סיבה להתיר לו ויש לו לקיים רק את עיקר דברי הגמ' בצונן.

וזהו ממש כמו שנאמר במשנ"ב לענין טבילה במקוה דזה הותר רק למי שרגיל בזה כל שבת, והיינו דאף שיש בזה כבוד שבת וכמשנ"ת לעיל מ"מ אין לזה מקור גמור בגמ', וכל ההיתר בזה הוא רק משום שאין לחייב אדם לחסר מהנהגה

טעם החילוק ברחיצת פידור"ג בין צונן לחמין

ובמשנ"ב הביא דלחיי אדם מותר בע"ש חזון אף רחיצת פידור"ג בחמין, ולשון המשנ"ב קאי על דברי היש מקילין הנ"ל וכתב ועיין בח"א דה"ה דשרי פידור"ג בחמין למי שרגיל בכך כל שבת, ומשמע מלשונו דלא חלק בזה הח"א על הרמ"א אלא הוא ביאור בדעת היש מקילין, והיינו דס"ל לחיי אדם דלא כתב הרמ"א דרחיצת פידור"ג היא רק בצונן אלא מפני שכתב באותו קטע שאף רחיצת ראשו היא רק בצונן, אך ליש מקילין שרחיצת ראשו היא אף בחמין משום שמסתבר שמעשה דהלל היה בחמין כדרך העולם ולכך זה נחשב הנהגת הגמ' כ"ש דרחיצת פידור"ג היא אף בחמין דבה מפורש בגמ' להדיא דהיו מביאין לרבי יהודה בר אילעי עריבה מלאה חמין ורוחץ פידור"ג וזה ודאי הנהגת הגמ', ורק לשיטה א' ברמ"א אין להתיר אף בפידור"ג בחמין כיון שעיקר הכבוד שבת נעשה אף בצונן ולא הביאו לרבי יהודה בר אילעי חמין אלא לתוספת מעלה בעלמא (או להקלה על גופו בלבד) וכעין שנתבאר בסברתם גבי עובדא דהלל בחפיפה בחמין.

מתי לא הותר אלא למי שרגיל בזה

אמנם יש חילוק בין ההיתר של שיטה א' להיתר של היש מקילין, דשיטה א' התירו בפשיטות רחיצת הראש בצונן ומשמע דזה אף למי שאינו רגיל בזה כל שבת, והיש מקילין לא התירו את חפיפת

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקעב

והנה הביה"ל הביא מהפמ"ג שלכתחילה יש להקדים בערב ט"ב שחל בשבת לחפוף הראש ופידור"ג בחמין קודם חצות (וכיום לא מקפידים בזה, ולכא"ו כדי שהטבילה תהיה אחר חצות, ולא מטריחים לחלק הרחיצות ולרחוץ קודם חצות ולטבול אחר חצות) ומשמע שלשיטה א' דהותר רק צונן אי"צ להקדים לפני חצות, ולכא"ו גם צונן דערב ט"ב חמור וכדמצינו דלא נאסרה רחיצת כל גופו בצונן בע"ש חזון אלא אטו ערב ט"ב שחל בשבת (לעיל אות ח') ועכ"ז ראשו ופידור"ג בצונן מותרים בזה לכתחילה, והטעם דכיון שיש בהם מקור גמור מהגמ' אין בזה חשש כלל ורק בחמין שאין בהם מקור גמור בגמ' יש בזה חשש לכתחילה.

טבילה בחמין

והנה לא הזהירו החיי אדם והמשנ"ב דתהיה הטבילה רק בצונן, וצ"ע דהרי אף ליש מקילין לא התירו בחמין אלא במה שיש לזה מקור בגמ' אך לטבילה בחמין אין כלל מקור וא"כ אמאי לא הדגישו הח"א והמשנ"ב דזה הותר רק בצונן.

ושמא רק ברחיצה שזה מעשה נקיון ותענוג שפועלים לכבוד שבת אין להתיר בחמין בלא מקור מגמ' כיון שבחמין הוא פועל מעשה נקיון ותענוג יותר גדול וזה הרי מה שנאסר בתשעת הימים, אך בטבילה שאין דעתו על הנקיון והתענוג אלא הוא רק מוכרח להכנס כולו למים לצורך הטהרה ולא זה עיקר מה שנאסר בתשעת הימים, אף שאין להתירו

טובה שלו, ולכך בעינן שזה באמת יהיה הנהגה טובה שלו בקביעות.

מקוה הותר לכו"ע

אלא דבמקוה שבלא הטבילה לא יהיה בידו תוספת טהרה כלל משמע במשנ"ב שאף שיטה א' שברמ"א מודו דזה מותר למי שרגיל בזה, ואי"ז כרחיצת ראשו ופידור"ג ששייך לקיימה בצונן דלא התירו בזה שיטה א' בחמין אפילו למי שרגיל בזה, ולכך העתיק המשנ"ב את דברי החיי אדם לענין מקוה בתוך שיטה א' שברמ"א.

אלא דצ"ע מנא ליה למשנ"ב שהחיי אדם חידש כן אף בשיטה א' של הרמ"א והרי החיי אדם פסק כשיטה ב' של הרמ"א והוסיף להתיר רחיצת פידור"ג בחמין למי שרגיל בזה וא"כ יתכן שגם הקולא שבטבילה היא רק לשיטה ב', אמנם י"ל דמ"מ הבין המשנ"ב מסברא דיליה דידודו לכך שיטה א' שברמ"א כיון שללא טבילה לא נעשית תוספת טהרה כלל, וכמשנ"ת.

ויל"ע דאף בט"ב התיר השו"ע תקנ"ב. יב. לעבור בכל גופו במים לצורך הקבלת רבו, ולא נאמר שם שזה רק במי שרגיל בכך, ומאי שנא ממקוה בע"ש חזון, אמנם שם זה גוף המצוה ולא רק עיסוק בכבוד המצוה כעין כבוד שבת, ועוד דשם אין לו צורך במים כלל ועדיף ממקוה שאף שאין רצונו בנקיון ובתענוג מ"מ הוא רוצה את המים דוקא.

מעשה

תשעת הימים

כהן

תתקעג

בחינם כיון שמ"מ יש בזה מעשה רחיצה מ"מ כשהותר לצורך שבת אין חיוב לצער בזה את גופו בטבילה בצונן ורשאי לטבול כדרכו בחמין כיון שזה רק למניעת צער גופו בלא התעסקות של נקיון ותענוג, וכעין שלא מצינו בהיתר הליכה במים בט"ב לצורך הקבלת פני רבו או לצורך עסקיו מי שידגיש שצריך להדר בצונן ולא בחמין וכדו'.

אמנם כבר מקובל דהמדקדקין טובלים רק בצונן, ויתכן דזה גם מעיקר הדין ומה שלא הזהירו בזה הח"א והמשנ"ב הוא מפני שזה פשוט דהרי אף בראשו ופידור"ג לא הותר חמין אלא ליש מקילין ורק מפני מקור הגמ' ובטבילה שאין מקור לחמין כלל פשוט שאסור לטבול בחמין.

רחיצת חמין לאחר או לפני רחיצת או טבילת צונן

והנה לכאו' אף היש מקילין יודו דאם שכח ורחץ את ראשו ופידור"ג רק בצונן אין להתיר רחיצה נוספת בחמין, דהרי החמין הוא הידור בעלמא ומסתבר דרק כשבלא"ה הותר לו לרחוץ בצונן מתירים לו שזה יהיה גם בחמין אך כשרחיצת הצונן כבר נעשתה לא התירו לו רחיצה מיוחדת רק לצורך החמין.

עוד יתכן דליש מקילין גם היודע שהוא עתיד להתרחץ לאחר כמה שעות בצונן משום אונס וכדו', אין לו להקדים ולרחוץ את ראשו ופידור"ג בחמין, כיון

שסוף מעשה במחשבה תחילה והוא יודע שהוא רוחץ רחיצה נוספת רק לצורך החמין, וזה הרי לא הותר, וכנ"ל.

ומעתה יש לדון במי שרגיל לטבול במקוה וסופו לטבול כל גופו בצונן ותתקיים בזה רחיצת כל גופו בצונן לכבוד שבת, אם מותר לו לפני הטבילה לרחוץ את ראשו ופידור"ג בחמין ברחיצה נפרדת רק לצורך החמין, דמי יימר שאף זה הותר.

אמנם מנהג העולם להקל בזה, והגרמ"ק שליט"א כתב לי בזה דיתכן שמותר, ושמא מקוה שאני שבו אי"ז מעשה רחיצה לנקיון ותענוג, וא"כ אף שמתקיים בו דין רחיצת שבת, מ"מ אין בו כדי לאסור להקדים לפניו רחיצה כפשוטה עם נקיון ותענוג לכבוד שבת, כיון שרק היא עיקר הצורת רחיצה, ובלא"ה יתכן דלא אסרו היש מקילין רחיצה בחמין לכבוד שבת אף כשיודע שסופו לרחוץ בצונן, ויתכן עוד דאפילו אם כבר רחץ בצונן התירו היש מקילין לרחוץ שוב בחמין כיון שמ"מ זו הנהגתו הקבועה ויש לה מקור מהגמ'.

טבילה בחמין בר"ח שחל בע"ש

עוד יש לדון במה שהתיר המשנ"ב סקפ"ט כשחל ר"ח בע"ש לרחוץ אף כל גופו בחמין (ולכאו' אף בסבון) למי שרגיל בכך, דרחיצה זו הותרה מפני כבוד שבת, ופשוט לכאו' שאף שלא חילקו בכמות המים ומותר לרחוץ בארוכה ככל חפצו

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקעד

להדגיש שאין להרבות בחידוש הגמ' וכיון שחפיפה נעשית גם ע"י חמין אין להתיר אלא את הקל שמביניהם והיינו בחמין אך לא בסבון שמנקה טפי, וכיון שכן, לגבי פידור"ג שמפורש בגמ' שזה היה בעריבה מלאה חמין וכלל לא הוזכר שם סבון פשוט שאין מקור לסבון כלל, ולכך לא הוצרך המשנ"ב להדגיש את האיסור שבדבר.

וכתב לי הגרח"ק שליט"א דמוכח בזה מהמשנ"ב דנאסר בתשעת הימים לרחוץ ידיו בסבון לנקיון בעלמא, ומ"מ רחיצת הפה בסבון (משחת שיניים) מותרת דזהו מצורכי בריאות הגוף.

וממו משמיה דהחזו"א דהתיר בע"ש חזון גם חפיפה בסבון וגם רחיצת פידור"ג בסבון, ולכאוי טעמו, דכיון שדרך רחיצה היא בסבון שוב מסברא ודאי שהמעשים דהלל ודרבי יהודה בר אילעי היו בתוספת סבון ואף שאין לזה רמז כלל בגמרות שהביאו את אותם המעשים, (וכעין שפשוט ליש מקילין שחפיתו של הלל היתה בחמין אף שאין לזה רמז בגמ'), וכיון שכן, זה נחשב להידור שמקורו בגמ' ויש להתיר בזה ליש מקילין בע"ש חזון, אמנם אין להתיר בזה אלא למי שרגיל בזה בכל ע"ש וכעין שכתבו היש מקילין לענין חמין.

רחיצה במוצ"ש

ובגמ' בשבת דף קיט: אמרו חמין במוצ"ש מלוגמא, ופירש"י דהיינו לשתות ולרחוץ, ויש שפירשוהו דהיינו גם

מ"מ לאחר סיים אין לו לרחוץ רחיצה אחרת כיון שכבר גופו נקי לשבת, וא"כ מי שרחץ כל גופו בחמין וסיים את רחיצתו שוב כל ההיתר בטבילת המקוה הוא כמו בערב שבת חזון בלבד, וכיון שכן, אין להתיר בזה טבילה בחמין ויש לטבול דוקא בצונן.

דין סבון

עוד כתב המשנ"ב דלא התירו היש מקילין אלא בחפיפה בחמין אך לא בחפיפה בסבון (ופלא אמאי לא ציין שזהו מהחיי אדם), ולכאוי לפ"ז אף בפידור"ג שהותרו בחמין לא הותר סבון.

וכתב לי בזה הגרח"ק שליט"א דודאי לא נאסרה סיכה בכל תשעת הימים, אלא שסבון בשעת רחיצה הוא מועיל לרחיצה ויש בו דין רחיצה.

וצי"ע אמאי לא הדגיש כן המשנ"ב לענין פידור"ג כפי שהדגיש בחפיפה, גם צ"ע קצת ההו"א שהותר אף סבון דהוצרך המשנ"ב מפני כך להדגיש שזה אסור.

ולכאוי ענינו, דבגמ' נאמר רק שהלל עשה חפיפה וזה ודאי שאי"ז רחיצה בצונן בלבד אלא שפשוף ע"י דבר המנקה, וא"כ היה מקום לדון שמא נאמרה בזה הנהגת חפיפה ע"י סבון דאף הוא מצורת החפיפה (וכפי שכתב הביה"ל שהובא לעיל דאין חיוב לחפוף בכל ע"ש בחמין דודאי סגי בסבון) ולהתיר מפני כך בע"ש חזון אפילו חפיפה בסבון, ולכך הוצרך המשנ"ב

תתקעה

כהן

תשעת הימים

מעשה

מבארים דזה עד המרפק ועד הכרך הנקראים עליבוג"ן, ויל"ע דלפ"ז מה שאמרו רוחץ אדם פידור"ג שחרית לכבוד קונו אף הוא עד העליבוג"ן, והרי לא שמענו מי שיעשה כן, וכתב לי בזה הגר"ק שליט"א אינו חיוב וגם אינו איסור, והיינו דאף שלענין כבוד קונו יש את הכבוד גם בכפות הידים בלבד, מ"מ ודאי שע"פ דין עד העליבוג"ן שייך לדין ידיו, ולכך אין בזה איסור בתשעת הימים.

איסור בשר ויין

יט. **כתב** השו"ע יש נוהגים שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בשבת זו ויש שמוסיפין מר"ח ועד התענית.

יין של מצוה

ובסעיף " התיר בזה השו"ע במקום מצוה כגון כוס של הבדלה וברהמ"ז, והרמ"א חלק דנוהגין להחמיר שלא לשתות בהבדלה וברהמ"ז אלא ליתן לתינוק לשתותו וכשאין תינוק אין להתיר לגדול לשתות אלא בהבדלה אך בברהמ"ז יש לו לברך בלא כוס.

לאיזה תינוק יש ליתן לשתות

ובמשנ"ב פירש דיש ליתן דוקא לתינוק שהגיע לחינוך של מצוות ודוקא אם הוא לא הגיע לחינוך אבלות ירושלים, אך תינוק שלא הגיע לחינוך של מצוות הוא לא נכלל במצוה ואין שתייתו נחשבת לשתית הכוס, ותינוק שכבר הגיע לחינוך אבלות ירושלים הוא כדין אביו ואין עדיפות בשתיתו טפי משתיית אביו

לשתות וגם לרחוץ, וענין זה הוא לכבוד שבת, ועכ"ז לא שמענו מי שיתיר רחיצת כל גופו במוצאי שבת חזון לכה"פ למי שרגיל בזה, וצ"ע אמאי בזה לא מהני מה שיש לזה מקור גמור בגמ'.

ולכאוי צ"ל בזה, דאף רחיצה דכבוד שבת שיש בה מקור גמור מהגמ' לא הותרה אלא אם רחיצתו תהני לו בשבת גופא, דהוא יהיה נקי בשבת, אך כשזה לא מהני לו להיות נקי בשבת, לא מהני מה שזה כבוד שבת ושיש לזה מקור גמור בגמ' כיון שאין עברה למי שנמנע מכך, וכמבואר במשנ"ב רס.א. דאף ברחיצת ע"ש אין עברה למי שנמנע ממנה.

דין רגליו בזה"ז

ובמשנ"ב רס.ד. כתב שכעת אין נוהגין ליזהר ברחיצת הרגלים לכבוד שבת ואפשר דדוקא במדינותיהם שהיו רגילין לילך יחף ודרכו לרחוץ במים מפני האבק והעפר משא"כ במדינותינו, ועפ"ז כתב לי הגר"ק שליט"א דאף בתשעת הימים אין להתיר רחיצת רגלים בצונן וכן בע"ש חזון אין לרחוץ רגליו לא בצונן ולא בחמין (וכבר הביאו כן בשם הקהלות יעקב), ואף לגבי המנהג שלא לרחוץ בי"א הוא החמיר שלא לרחוץ רגלים במוצאי ט"ב אף מי שהלך כל ה"ט"ב בגרביים בלבד, שדרך ליכנס שחרורית רבה לרגליו, דמ"מ אי"ז כעין השחרורית של מי שהולך ממש יחף.

שיעור מקום ידיו ורגליו

ובשיעור רחיצת ידיו ורגליו שהותרו ברחיצת צונן בתשעת הימים,

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקעו

באיסור כיבוס לקטנים אם זה משום חינוך או משום עגמת נפש של האב דהנפק"מ בין הטעמים הוא בקטן פחות מגיל שש דאין לאסור בו משום חינוך ויש לאסור בו משום עגמת נפש של האב, ומבואר דחינוך לדיון אבלות הוא מגיל שש, וממש כמו בכל המצוות.

הנפק"מ שבסתירה הנ"ל

ומ"מ אין לומר דמשום סתירה זו שבמשנ"ב אין חיוב ליתן לקטן בן שש לשתות כוס הבדלה, כיון דיתכן שהוא כבר בגיל חינוך לאבלות כדברי השעה"צ, וע"פ סברת המשנ"ב שבכר חינוך לאבלות אין חיוב (ואין ראוי) ליתן לו לשתות כוס הבדלה כיון שדינו כדיון אביו, וכדמסתבר שספק חיוב בהלכה זו הוא ודאי לקולא כיון שזה יין של מצוה, דהרי מפורש הדבר ברמ"א שיש ליתן לקטן בן ו' לשתות את כוס ההבדלה, ואין בכוונת המשנ"ב לחלוק בזה, ונמצא שיש ב' ביאורים ברמ"א, דביאור המשנ"ב הוא משום שאז הוא עדין לא בא לכלל חינוך באבלות, ולביאור השעה"צ זה משום שאף שהוא כבר בא אז לכלל חינוך לאבלות מ"מ הוא עדיף מאביו דהוא רק תרי דרבנן ואביו הוה חד דרבנן.

ומ"מ הנפק"מ בין ביאור המשנ"ב לביאור השעה"צ היא, כשיש התפתחות נוספת אצל הקטן זמן מה לאחר גיל ו', דלמשנ"ב אם אפשר לומר דהוא כבר מבין באבלות ירושלים אין חיוב (ואין ראוי) ליתן לו לשתות, ולשעה"צ יש להמשיך ליתן לו לשתות עד הבר מצוה,

(אף שהקטן כעין תרי דרבנן ואביו רק חד דרבנן).

ומ"מ ודאי מותר מדינא ליתן לקטן שהגיע לכלל חינוך אבלות ירושלים כיון שאף הוא נכלל בהבדלה אלא שאין בזה חיוב כיון שבזה דין הגדול כדיון הקטן, אך קצת משמע במשנ"ב דלא ניח"ל שיתנו לקטן שהגיע לכלל חינוך אבלות ירושלים (וכדכתב ודוקא וכו'), ולכאור' זה משום שע"י שהוא בדוקא נותן לקטן לשתות מבין הקטן שדינו קל בדין האבלות וזהו ביטול החינוך לאבלות, וזה שהמשיך שם המשנ"ב להזהיר דאף במי שלא הגיע לחינוך לאבלות אין לזלזל לגמרי באבלותו ואין ליתן לו יין שלא במקום מצוה.

ובזמנינו קשה לשער שיעור זה כיון שאפילו גדולים לא מבינים כ"כ באבלות ירושלים, ומה שהורו מפני כך ליתן לקטן עד גיל בר מצוה משום שבזמנינו עד הבר מצוה הוא לא מבין באבלות ירושלים (ומ"מ הוא עדיף מגדול שחל בו חיוב גם בלא שמבין באבלות ירושלים) זהו שלא בדעת המשנ"ב.

סתירה במשנ"ב בזמן חינוך לאבלות ירושלים

ובאמת בשיטת המשנ"ב יש לכאור' סתירה, דהרי כאן פשיטא למשנ"ב שיש זמן שיש חינוך במצוות ואין חינוך באבלות ירושלים והיינו מעט אחרי גיל שש שהוא זמן חינוך לכל המצוות, ובשעה"צ סקצ"א כתב גבי שני הטעמים

תתקעז

כהן

תשעת הימים

מעשה

ולכך כתב דלטעם דזה אסור משום חינוך הזמן הוא מגיל ו', והוא, דאף שהאב פועל את הכיבוס מ"מ מבואר דיש להתיר לו בזה כל זמן שבנו לא בכלל מצוות, ומשום דהוה כעין מי שאינו מכבס לצורך בר חיובא (ומעין דמעין מה שהותר לכבס לצורך עכו"ם), ולזה ודאי מיד כשבנו נכנס לכלל חינוך בקיום המצוות דינו כבר חיובא חשוב, ונאסר לאב לכבס לו ממש כמו שאסור לכבס לצורך כל יהודי אחר שאי"ז שייך לדין חינוך לאבלות, ולכך כתב שם השעה"צ דלדין זה הגיל חינוך הוא מגיל ו' אף קודם הזמן של החינוך לאבלות, ולעולם מודה השעה"צ דדין קטן לענין שתיית כוס הבדלה הוא עד שיגיע הקטן לכלל חינוך לאבלות ומיד משהגיע הקטן לכלל חינוך לאבלות דינו כגדול ואין ליתן לו לשנת כוס של הבדלה ושל ברהמ"ז.

סעודת מצוה

וכתב הרמ"א דבסעודת מצוה אוכלים בשר ושותין יין כל השייכים לסעודה אבל יש לצמצם שלא להוסיף ובשבוע שחל ט"ב בתוכה אין לאכול בשר ולשתות יין רק מנין מצומצם וזה אפילו בערב ט"ב שרי.

וביאר המשנ"ב סקס"ח דטעם החילוק בין כוס הבדלה שהיא מצוה דהחמיר הרמ"א ליתנו לקטן לסעודת מצוה שהתיר בזה הרמ"א אף לגדולים, הוא משום, דכיון שאפשר להטעים את כוס ההבדלה לקטן החמירו בזה משא"כ בסעודת מצוה.

דהרי גם בגיל ו' הוא היה בר חינוך לאבלות ועכ"ז הורה הרמ"א ליתן לו לשנת.

ונמצא א"כ דהמורים דלעיל דבזמנינו אין הקטן מבין באבלות עד הבר מצוה ויש ליתן לו לשנת עד הבר מצוה, דנתבאר לעיל דאף אם הם קאי ע"פ סברת המשנ"ב מ"מ אי"ז שיטת המשנ"ב שברירא ליה שיש גיל חינוך לאבלות שבו אין חיוב (ואין ראוי) ליתן אז לקטן לשנת, עדין יש להם מקום נכבד בדעת המשנ"ב והיינו לביאור השעה"צ, דנתבאר דלשיטה זו יש ליתן לקטן עד הבר מצוה לשנת את כוס ההבדלה.

ולענין ברהמ"ז דמבואר ברמ"א שכשאין קטן אין לברך כלל על כוס, הנפק"מ בין המשנ"ב לשעה"צ גדולה טפי בגונא שיש קטן המפותח טפי מקטן בן ו', דלמשנ"ב אין לברך כלל על כוס כיון דדינו כגדול, ולשעה"צ יש לברך על כוס וליתן לו לשנת (עד הבר המצוה).

ישוב הסתירה דלעיל

אמנם יתכן לבאר דאין כלל סתירה בין דברי המשנ"ב לדברי השעה"צ, והכל מודים שהקטן לא מבין באבלות מיד בגיל ו' ואינו בר חינוך לאבלות מיד בגיל ו', אלא דהמשנ"ב קאי בפעולה שהקטן עצמו עושה בשתיית היין, וא"כ ודאי שאין לאסור לו קודם הזמן שהוא מבין באבלות, אך השעה"צ קאי בפעולה שהאב עושה לצורך בנו בכיבוס בגדיו ותספורת ראשו,

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקעה

סעודה בקטנים

והיינו דבסעודת מצוה אין ליתנה לקטנים בלבד, ומשום דאף שאין חיוב לעשותה במנין ואף שיתכן שיש דין קיבוץ לעשרה קטנים, (ע' משנ"ב תרפח.כ. לענין עשרה בקריאת המגילה דאפשר שקטנים מצטרפין כיון שזה רק לפרסו"ג, ומה שציידד המשנ"ב תרצ.סג. דקטנים לא מצטרפין לעשרה בקריאת המגילה משום דאינם בני חיוב לא שייך הכא שאין דין בני חיוב בסעודת מצוה), מ"מ אין זו דרך המקובלת כדי שנתחייב בזה למסור את הסעודה רק לקטנים, ועוד דזה בזיון הסעודת מצוה לעשותה בצורה זו, דהרי בלא"ה היה שייך לעשות את הסעודה בלא בשר ויין ועכ"ז לא כתב כן הרמ"א ומשום שזה בזיון הסעודת מצוה, (כשנמנעים בה בכוונה מבשר ויין ולא רק על דרך מקרה), ולכך הוצרכו להתיר בזה אף לגדולים, (וכיון שזה רק בדיעבד ולא משום שלכתחילה הכל מותר במקום מצוה לא התירו לכל המשתתפים ללבוש בגדי שבת, ומ"מ נהגו להתיר ריקודים בסעודה דאף המניעה מריקודים היא בזיון לסעודה).

ולכך לכאור' לא יפה עשו בבריתות שחל בשבוע שחל בו, דבו אין ליתן בשר ליותר ממנין מצומצם, (ע' משנ"ב סקע"ז דהיינו מלבד הקרובים הפסולים לעדות ומלבד בעלי המצוה, ויל"ע אם כוונתו לפסולי עדות לתינוק או להוריו), ולכך ביטלו לגמרי את אכילת הבשר ונתנו לכולם רק דגים, דהרי בזה יש בזיון לסעודת מצוה, אלא יש לדאוג שתמיד יהיה בשר לכל מי שמותר בזה.

ומ"מ מה שהצריך הרמ"א שתהיה הסעודה דוקא בגדולים אי"ז אלא הידור, אך מדינא סגי שידאג אבי הבן שתהיה סעודה בקטנים שאינם בני חיוב, ובזה מיושב מה שאמרו בגמ' בנדה דף לא: דמה שהבן נמול לשמונה זה כדי שלא יהיו הכל שמחים ואביו ואמו עצבים, ופירש רש"י דהכל שמחים זה כשאוכלים ושותים בסעודה, ומבואר דמונח בצורת ציווי המילה רצון התורה שתהיה סעודה בברית, ועכ"ז לא מצינו ציווי דאור' על הסעודה, וע"כ דמדינא סגי שידאג אבי הבן שתהיה איזה סעודה על הברית ואפילו בקטנים שאינם בני חיוב, ולכך לא נתנה התורה חיוב בסעודה דבזה היה מתפרש שתהיה הסעודה דוקא ע"י אותם שהם בכלל החיוב.

מי ששלחו לו לביתו

ובמשנ"ב סקע"ה כתב דמי ששולחין לו לביתו אסור לו לאכול מהסעודת מצוה, והיה מקום לפרש דכיון דכל ההיתר של גדולים להשתתף בסעודת מצוה הוא כעין בדיעבד משום שא"א בקטנים דהוה בזיון הסעודה, שוב כל ההיתר הוא רק במקום הסעודה שזה הוא כבודה אך לא כששולחים לו לביתו, דבזה אין חסרון בכבוד הסעודה אם הוא לא יאכל.

אמנם לכאור' אם גם בבית זה נחשב להשתתפות בסעודה לא מסתבר שירדו לחלק בהשתתפות הסעודה מתי זה מותר ומתי זה אסור דלכאור' כיון שהותרה

תתקעט

כהן

תשעת הימים

מעשה

נחשב להשתתפות בסעודה מ"מ הוא ודאי נהנה מסעודת החתן.

דין הכוסות שבברית ושבסעודת מצוה

ובמשנ"ב סקע"ב כתב דאף את כוס ברהמ"ז מותר לגדול לשתות בסעודת מצוה משום שלא גרע מיין שבתוך הסעודה, והיינו דאף שמדין ברהמ"ז אין בזיון למוסרו לקטן כעין כוס הבדלה וכפי שפסק הרמ"א בכל ברהמ"ז שבט' הימים, מ"מ כיון שזה חלק מהסעודה יש בזיון בסעודה אם ימסרוהו לקטן.

ומ"מ הורה לי הגר"ק שליט"א דהכוס שמברכים עליו בברית עצמה את ברכת אשר קידש ידיד מבטן דינה ככוס הבדלה וכשיש שם קטן יש ליתנו לקטן, (ויעומשנ"ת בזה בסימן דט"ב אות ג' בדינא דהבדלה לבעל ברית בט"ב נדחה).

וי"ע בשבוע שחל בו שלא הותר בשר ויין אלא למנין מצומצם, אם נזדמן אדם שאינו בכלל המנין וכיבדוהו בזימון אם הוא מותר בשתיית היין של ברהמ"ז כיון שהוא נעשה ממילא ע"י זימונו בכלל עיקר הסעודה ואפילו שהוא לא בכלל המנין, או שיש לו ליתן לאחד מן המנין לשתות את הכוס.

בהא דאין להוסיף בסעודת מצוה שבשבוע הראשון מי שאינו שייך לסעודה

וגבי מה שכתב הרמ"א דשבוע הראשון אוכלים בסעודת מצוה בשר ויין כל

הסעודה לגדולים התירוה בכל גווני, וע"כ דבבית זה לא נחשב להשתתפות בסעודה ולכך זה אסור, וא"כ אי"ז שייך להא דהתירו רק משום כבוד הסעודה דגם אם זה היה היתר אף בעיקר הדבר אין להתיר למי שאינו נחשב בכלל ההשתתפות בסעודה.

ומסתימת לשון המשנ"ב משמע דמי ששולחין לו לביתו אינו נחשב כמשתתף הסעודה אף אם שלחו לו בתוך זמן הסעודה כשעדין הסעודה לא הסתיימה, ומשום שכל שיושב בבית אחר אינו בכלל ההשתתפות בסעודה.

ואין להקשות מממש"כ הטור באבה"ע סימן ס"ב בשם ה"ר יחיאל דכשבני החופה נחלקו לסעוד בכמה בתים כולם נחשבים לסעודת חתן ומתחייבים בו ברכות, דהרי שם הוא התנה שזה דוקא כשכולם התחילו לסעוד יחד, אך כאן זה שבביתו לא רק שהוא לא התחיל לסעוד יחד אלא הוא כלל לא עסק בסעודה, גם משמע דמיירי שם כשאין מקום לכולם בבית החתן ולכך הם נחלקו אך לא כשמסיבה אחרת הם אכלו בנפרד דהרי בזה הם הפרידו את עצמם להדיא מסעודת החתן, ובלא"ה אין דברי ה"ר יחיאל שם מוסכמים על כולם והביא בזה הטור חולקים.

ומ"מ לגבי מה שנאמר בנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו, יתכן שזה אפילו כששלחו לו לביתו ואכל לאחר הזמן שהסעודה הסתיימה, דאף שזה ודאי לא

כהן

תשעת הימים

מעשה

תתקפ

קרוביו, ונמצא שקורבתו גרמה לו לזה, ואף שאין ליבו לשמים מ"מ אין לאסור מחמת כן).

ויל"ע אם עבירה זו שייכת גם בבעל ברית עצמו, (ומשכח"ל במוהל שתמיד אינו משתתף כלל בסעודה, שרוצה בימים אלו להשתתף בסעודה רק כדי לאכול ולשתות), או שהבעל ברית ודאי שייך בסעודה ומה בכך שאין כוונתו לשמים, וכעין שמצינו גבי שבוע שחל בו דהותר רק מנין מצומצם דכתב המשנ"ב דהיינו מלבד הפסולי עדות ומלבד בעלי המצוה, דמבואר דכל בעלי המצוה נכללים ממילא בסעודה.

השייכים לסעודה אבל יש לצמצם שלא להוסיף, כתב המשנ"ב דמותרים כל מי שהיה הולך בזמן אחר לסעודה זו הן מחמת קורבה או מחמת שהוא אוהבו אך אסור מי שלא בא מחמת קורבה או אהבת רעים אלא הוא בא רק לאכול ולשתות ועבירה היא בידו, (ומ"מ קרוב שלא בא תמיד לבריות של אותו בעל ברית וכעת נאנס מחמת בוש מהמשפחה והגיע, הוא מותר בבשר ויין, דהרי הוא בא רק משום שהוא קרוב ולא כדי לאכול ולשתות, וכ"כ לי הגרח"ק שליט"א, וקצת יש לדון דאף אם הוא יגיע כדי לאכול ולשתות ולא מפני שבושתו מחמת קורבתו גורמת לו להגיע, יהיה מותר לו כיון שמ"מ הוא לא בא לאכול ולשתות אלא אצל

